Jaarverslag en jaarrekening 2019
Landschap Noord-Holland

Inhoudsopgave

1 Inleiding ... 3
2 Verslag van de Raad van Toezicht ... 4
3 Directieverslag ... 7
3.1 Doelstellingen Landschap Noord-Holland ... 7
3.2 Concrete resultaten in 2019 ... 8
3.3 Organisatorisch ... 13
3.4 Huisvesting ... 14
3.5 Financieel ... 14
3.6 Risicomanagement ... 15
3.7 Kwaliteitsborging ... 17
3.8 Beleid en doelstellingen ... 19
4 Activiteiten ... 20
4.1 Gebieden ... 20
4.1.1 Gebieden Wadden & Duinen ... 20
4.1.2 Gebieden Weidevogels ... 21
4.1.3 Buitenplaatsen & Forten ... 23
4.2 Team Betrekken bij Groen ... 24
4.3 Natuurlijke Zaken ... 26
4.3.1 Groenploeg ... 26
4.3.2 Afdeling Onderzoek & Advies ... 28
4.4 Communicatie & Marketing ... 29
4.4.1 Maatschappelijke verankering ... 29
4.4.2 Communicatie en Fondsenwerving ... 31
5 Organisatie ... 34
5.1 Sociaal jaarverslag ... 34
5.2 Kwaliteit, Arbo en Milieu 2019 ... 38
6 Verantwoordingsverklaring ... 43
7 Jaarrekening ... 46
8 Bijlagen ... 76
8.1 Begroting 2020 ... 76
8.2 Samenstelling Raad van Toezicht en relevante nevenfuncties ... 77
8.3 Nevenfuncties en vertegenwoordiging directeur Landschap Noord-Holland ... 77
8.4 Overzicht eigen terreinen in hectares ... 78
8.5 Overzicht vastgoed objecten ... 81

1 Inleiding

Met dit jaarverslag 2019 doet Stichting Landschap Noord-Holland verslag van de financiële resultaten, positie en perspectieven van Landschap Noord-Holland en beschrijft per afdeling op hoofdlijnen de meest in het oog springende activiteiten en initiatieven. Na de verslagen van de directie en Raad van Toezicht, leest u in hoofdstuk 4 over de bijzondere activiteiten van onze afdelingen Gebieden, Team Betrekken bij Groen, Natuurlijke Zaken (Groenploeg en Onderzoek & Advies) en Communicatie & Marketing. Op onze website geven wij uitgebreider een mooi beeld van de inhoudelijke kant van onze inspanningen in 2019. Ook maken wij een inhoudelijk verslag van de resultaten die zijn geboekt met de activiteiten die betaald zijn met de jaarlijkse bijdrage van de provincie Noord-Holland. Naast de gelden van de provincie zijn wij voor de bekostiging van onze werkzaamheden zeer dankbaar voor de bijdragen van onze Beschermers en van de onmisbare Nationale Postcode Loterij.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

2 Verslag van de Raad van Toezicht

Samenstelling
Per 31 december 2019 bestaat de Raad van Toezicht van Landschap Noord-Holland uit vijf leden. In de bijlagen die zijn opgenomen in hoofdstuk 8 vindt u de samenstelling van de Raad van Toezicht en de relevante nevenfuncties. In 2019 hebben de volgende wisselingen in de Raad van Toezicht plaatsgevonden.

1e halfjaar 2019
- Op 20 maart 2019 is mevrouw Colinda Hoegee, om haar moverende redenen, op eigen verzoek afgetreden als lid Raad van Toezicht.
- Op 20 maart 2019 heeft de Raad van Toezicht met unanieme stemmen mevrouw Rosemarijn Dral tot lid Raad van Toezicht benoemd.

2e halfjaar 2019
- Op 2 oktober 2019 is de heer Eric Bouwmeester, vanwege het aflopen van de maximale benoemingsperiode, afgetreden als lid Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht is de heer Eric Bouwmeester zeer dankbaar voor de waardevolle bijdrage die hij heeft geleverd door vanuit zijn communicatie-achtergrond de organisatie op meerdere dossiers te voorzien van advies.
- Op 2 oktober 2019 heeft de Raad van Toezicht met unanieme stemmen de heer Rémon van Riemsdijk tot lid Raad van Toezicht benoemd.

Taken
De Raad van Toezicht houdt toezicht op de algemene gang van zaken van de organisatie en volgt het door de directie gevoerde beheer en beleid. Verder voert de Raad van Toezicht het werkgeverschap voor de directeur en functioneert daarnaast als adviseur en klankbord. De Raad van Toezicht verleent jaarlijks goedkeuring aan de jaarrekening en het jaarverslag van het afgelopen boekjaar en het (meerjaren)beleidsplan en de begroting voor het komende boekjaar. Daarnaast is in de statuten van Landschap Noord-Holland een overzicht opgenomen van besluiten waarvoor goedkeuring van de Raad van Toezicht noodzakelijk is.

Vergaderingen Raad van Toezicht
De Raad van Toezicht heeft in 2019 vier keer vergaderd in aanwezigheid van de directeur en de controller.

In deze vergaderingen heeft de Raad van Toezicht haar goedkeuring verleend aan:
- De jaarrekening en het inhoudelijk jaarverslag 2018.
- De berekening van de BSD score CBF inzake de directiebeloning.
- De begroting 2020.
- De aankoop van een perceel te gemeente Zijpe, bekend onder sectie A, nummer 386 (onderdeel uitmakend van een aantal percelen grasland te Oudesluis die Landschap Noord-Holland een aantal jaar geleden heeft aangekocht).
- De nevenfuncties die de directeur van Landschap Noord-Holland in 2019 heeft uitgeoefend.

In deze vergaderingen heeft de Raad van Toezicht gesproken over:
- De (stand van zaken van de) jaarplannen 2019 en het integrale strategisch jaarplan voor 2020.
- Financiële onderwerpen waarbij de Financiële Commissie terugkoppeling en advies geeft vanuit de commissievergadering.
- De uitspraak in de rechtszaak tegen de frauderende (voormalige) medewerker, de verdere afhandeling van deze fraudezaak en de stand van zaken van de doorgevoerde maatregelen (deze fraudezaak werd in 2018 geconstateerd).

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

- De diverse interne ontwikkelingen zoals het traject voor alle medewerkers van Landschap Noord-Holland dat is gericht op het bevorderen van een integere organisatiecultuur, het traject om te komen tot een nieuwe werkvorm van medezeggenschap en de verhuizing naar het verbouwde kantoorpand in Heiloo.
- De diverse landelijke en provinciale ontwikkelingen waar Landschap Noord-Holland mee te maken heeft.
- De stand van zaken van de voorgenomen grondaankopen waaraan de Raad van Toezicht in 2017 haar goedkeuring heeft verleend.
- Het vormgeven van een praktische werkwijze waarop de Raad van Toezicht inhoudelijk betrokken kan worden bij de natuurbeheercyclus. Hiertoe wordt een nader voorstel uitgewerkt dat in 2020 kan worden vastgesteld.
- De werving & selectie en benoeming van nieuwe leden van de Raad van Toezicht op basis van het rooster van aftreden.
- Het invoeren van een inwerktraject voor nieuwe leden van de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft hiertoe een inwerkprogramma vastgesteld.
- Het borgen van de integriteit van de leden van de Raad van Toezicht. Hiertoe wordt een Code of Conduct opgesteld die in de eerste vergadering van 2020 wordt vastgesteld.
- De zelfevaluatie, taakopvatting en taakverdeling van de Raad van Toezicht. Hiertoe zijn buiten de reguliere vergadering van de Raad van Toezicht om, twee extra vergaderingen gepland.

In oktober 2019 heeft de Raad van Toezicht de reguliere vergadering gecombineerd met een veldexcursie in het Ilperveld. Tijdens een rondleiding van vrijwilliger de heer René van Dijk heeft de Raad van Toezicht kunnen kennismaken met de historie en toekomst van dit mooie natuurgebied dat van belang is voor het project Amsterdam Wetlands. Bij deze vergadering en veldexcursie was ook het MT van Landschap Noord-Holland aanwezig.

Vanaf 2019 vindt voorafgaand aan de Raad van Toezicht-vergaderingen een vooroverleg plaats met alleen de Raad van Toezicht-leden (zonder de aanwezigheid van de directeur). In dit overleg worden standpunten uitgewisseld over de agenda-onderwerpen van de aansluitende Raad van Toezicht-vergadering.

Commissies
De Raad van Toezicht werkt met een Financiële Commissie die in 2019 drie keer bijeen is gekomen. De Financiële Commissie bestaat uit twee vaste leden en één agenda lid en heeft als taak de Raad van Toezicht te adviseren ten aanzien van goedkeuring van de begroting, jaarrekening, periodieke financiële rapportages, het accountantsverslag en de managementletter. De bespreking van de jaarrekening 2018, het accountantsverslag en de managementletter heeft plaatsgevonden in aanwezigheid van de accountant.

Daarnaast werkt de Raad van Toezicht met een remuneratiecommissie die bestaat uit de voorzitter en een lid Raad van Toezicht. De remuneratiecommissie voert jaarlijks het functionerings- en beoordelingsgesprek met de directeur.

Intern overleg
In 2019 heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht frequent overleg gevoerd met de directeur. In dit overleg wordt de voortgang van lopende zaken besproken maar vindt ook afstemming plaats over het opstellen van de agenda van de Raad van Toezicht-vergaderingen. In het kader van de geldende systematiek heeft de remuneratiecommissie een functionerings- en beoordelingsgesprek met de directeur gehouden.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

De ondernemingsraad van Landschap Noord-Holland had in 2019 te maken met het aftreden van een aantal leden, waardoor de bezetting is teruggelopen naar één lid (de voorzitter). Helaas heeft een herhaalde oproep gedurende het jaar niet geleid tot het aantrekken van nieuwe ondernemingsraadleden. In goed overleg tussen betrokkenen is besloten een traject te starten om te komen tot een nieuwe werkvorm van medezeggenschap. Dit traject is in 2019 gestart. De voorzitter van de Raad van Toezicht heeft meegedacht over mogelijke werkvormen en hierover gesproken met de voorzitter van de ondernemingsraad in aanwezigheid van de directeur. In 2020 worden in samenspraak met de medewerkers nieuwe vormen van medezeggenschap getest.

Oordeel van de Raad van Toezicht over de algemene gang van zaken in de stichting
De ontwikkeling van Landschap Noord-Holland tot een professionele organisatie heeft zich in 2019 verder doorgezet. Landschap Noord-Holland slaagt er steeds beter in op resultaat te sturen en marktgericht te werken. Er blijft mogelijkheid voor verdere verbetering, maar de organisatie als geheel is robuust en toekomstbestendig.

De Raad van Toezicht is onder de indruk van de inhoudelijke resultaten die door de organisatie zijn behaald. Het directieverslag geeft hiervan een mooie samenvatting.

Vanuit zijn rol heeft de Raad van Toezicht deze ontwikkeling nauw gevolgd en is ingenomen met het resultaat. Landschap Noord-Holland wordt geleid door een betrokken en deskundige directeur en gedragen door een goede ploeg van mensen die het mogelijk maken om met veel ambitie aan de toekomst van het Noord-Hollandse landschap te werken.

De Raad van Toezicht heeft het voorliggende jaarverslag en de voorliggende jaarrekening goedgekeurd. Tevens heeft de Raad daarbij decharge verleend aan de directie over het door haar gevoerde bestuur in 2019.

Heiloo, 8 juni 2020

Ineke van Hooff, voorzitter
Rosemarijn Dral
Jeroen Huisman
Fedde Koster
Rémon van Riemsdijk

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

3 Directieverslag

In het jaar 2019 heeft Stichting Landschap Noord-Holland veel aansprekende projecten weten te realiseren en concreet invulling gegeven aan haar missie **“Samen maken we Noord-Holland mooier door landschap te ontwikkelen en te beheren.”**

2019 Was een jaar waarin er in maart weer provinciale verkiezingen zijn gehouden. Samen met een brede coalitie hebben wij een voorzet gemaakt voor een Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel voor de provincie Noord-Holland. Dit plan hebben wij **“GroenGoud”** genoemd. In de aanloop naar de verkiezingen hebben we dit eensgezind met o.a. landbouworganisaties als de Collectieven en de LTO ingezet in onze lobby. Onderdeel van dit plan is ook het afmaken van het **Natuurnetwerk Nederland** (NNN) in 2027. Hoewel er een tamelijk groene coalitie is gevormd in Noord-Holland is het onderdeel van GroenGoud wat de verduurzaming van de landbouw betreft niet overgenomen. Dat heeft geleid tot een grote teleurstelling bij de initiatiefnemers. Voor de LTO was dat mede aanleiding om de GroenGoud-coalitie te verlaten. In de tweede helft van 2019 zijn er gesprekken met de provincie gevoerd hoe toch gezamenlijk werk te maken van het ombuigen van de negatieve trend van onze biodiversiteit. Dit waren geen gemakkelijke gesprekken maar begin 2020 lijken we elkaar weer beter te vinden. We hopen dat we eensgezind de komende drie jaren van dit college betekenisvolle inzet kunnen plegen. Een heel belangrijk werkveld zal een verdere verduurzaming van de landbouw betreffen.

In november 2019 heeft de Raad van State de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) “afgewezen”. Dat heeft tot een schokgolf geleid in Nederland. Vanuit het perspectief van de natuur is dit echter een positieve zaak. De PAS verplichtte ons min of meer tot doorlopende herstelmaatregelen in natuurgebieden omdat er permanent grote hoeveelheden stikstof neerslaan vanuit de lucht. Daar kunnen veel planten (en dieren) heel slecht tegen. De PAS was eigenlijk een vorm van “dweilen met de kraan open”. Nu worden we als maatschappij gedwongen na te gaan denken hoe we kunnen komen tot een duurzamere economie (bedrijvigheid, mobiliteit, landbouw) met een veel lagere structurele stikstofuitstoot. Voor Noord-Holland wordt dat gecoördineerd door de provincie. Voor de afstemming met de belangrijkste spelers is een Provinciale Regietafel Stikstof opgezet onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koning. De directeur van onze organisatie neemt deel aan dit overleg.

3.1 Doelstellingen Landschap Noord-Holland

Doelstelling van Landschap Noord-Holland is natuur, landschap, en hiermee samenhangende cultuurhistorie in de provincie Noord-Holland duurzaam te behouden en verder te ontwikkelen. Dit doen wij vanuit de overtuiging dat dit belangrijk is voor het welzijn van mens en natuur. Wij maken Noord-Holland mooier door samen met anderen natuur en landschap te ontwikkelen en te beheren. Landschap Noord-Holland is naast een natuur- ook een mensenorganisatie. Wij geven onder meer invulling aan die ‘mensen-kant’ van onze organisatie door rond de 4000 vrijwilligers te ondersteunen in hun werkzaamheden in natuur en landschap, maar ook door onze gebieden optimaal ‘beleefbaar’ te maken voor recreanten. Stichting Landschap Noord-Holland is een individuele rechtspersoon, gevestigd in Heiloo.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

In ons meerjarenbeleidsplan 2017-2021 en de meerjarenplannen per afdeling hanteren wij de volgende zeven, voor onze organisatie vastgestelde, ambities:

1. Oppervlakte aan natuur vergroten
2. Groei van de biodiversiteit
3. Kwaliteit van openbaar groen vergroten
4. Landschap klimaatbestendig maken
5. Toekomst geven aan cultuurhistorisch erfgoed
6. Met mensen werken in het groen
7. Ontspanning bieden in natuurlijke omgeving

3.2 Concrete resultaten in 2019

Hieronder geven wij per ambitie de hoogtepunten aan van onze inzet en de resultaten in 2019 per ambitie.

1. Oppervlakte aan natuur vergroten

De overheid heeft als doel de NNN in 2027 geheel gerealiseerd te hebben. De provincie is verantwoordelijk voor dat doel in Noord-Holland. Landschap Noord-Holland staat achter die doelstelling. Wij zijn blij dat de provinciale coalitie, die na de verkiezingen van maart 2019 aantrad, zichzelf als doel heeft gesteld de NNN daadwerkelijk af te maken in 2027. Het college heeft zich ten doel gesteld in de vier jaar tot de volgende verkiezingen 3.000 hectare NNN te realiseren. Landschap Noord-Holland zal daar waar mogelijk en in lijn met de vastgestelde Gebiedsplannen maximaal bijdragen aan de volledige realisatie van de NNN.
Landschap Noord-Holland heeft de ambitie om 250 hectare in de periode 2017-2021 te verwerven. In 2019 hebben wij daarvan slechts 10 hectare kunnen realiseren. We hebben dit jaar actief gewerkt aan diverse gebiedsprocessen die in 2020 zouden moeten kunnen leiden tot een veel groter aankoopsucces. In het jaarplan 2020 hebben we het doel geformuleerd ca 100 hectare te verwerven. Aan de aankoop van natuurterrein gaat over het algemeen een lange voorbereiding vooraf. Daarin hebben we in 2019 veel tijd gestoken.

Een concrete aankoop eind 2019 is **het Landje van Geijsel.** Twintig jaar geleden begon boer Jan Geijsel uit Ouderkerk aan de Amstel met het plasdras zetten van 7,5 ha weiland. Dat laagje water in het voorjaar trok meteen grote aantallen vogels. Steltlopers maar ook verschillende soorten eenden. Van februari tot mei is het een waar vogelparadijs en vaak zijn er duizenden grutto's te zien. Ze gebruiken deze kletsnatte weilanden om te rusten en voedsel te zoeken. Gelukkig konden we in december 2019 dit terrein in nauwe samenwerking met Jan Geijsel en de provincie Noord-Holland kopen. Gefinancierd door giften van donateurs. Dit betekent dat de toekomst van dit gebied is veiliggesteld.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Eén van de belangrijkste gebiedsprocessen waarin we in 2019 hebben geïnvesteerd is **Amsterdam Wetlands**. Wij verwachten als onderdeel van dit perspectief in 2020 in ieder geval 22 hectare te kunnen verwerven. Het perspectief betreft het gebied Laag Holland en kent maar liefst 12.000 hectare natuurgebied. De gebieden liggen echter versnipperd en zijn in handen van verschillende beheerders. Samen met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Recreatie Noord-Holland werken we onder de noemer Amsterdam Wetlands aan de toekomst van dit gebied met als doel: de ontwikkeling van één groot aaneengesloten natuurgebied met goed afgestemd water- en natuurbeheer en slimme recreatiemogelijkheden. Actuele klimaatmaatregelen en de productie van gezonde voeding worden hieraan gekoppeld. Natuurgebieden bereikbaar en 'beleefbaar' maken waar dat kan. Behoud gezond veenlandschap en terugdringen bodemdaling en CO_2 uitstoot. Actief natuurherstel is de basis en als hoogste doel willen we dat de otter, purperreiger en zeearend terugkeren naar het gebied.

2. Groei van de biodiversiteit

Van groot belang is het de immense teruggang van biodiversiteit te stoppen. In 2018 is door een groot aantal wetenschappelijke instellingen, natuur- en landbouworganisaties, bedrijven het initiatief genomen om te komen tot een Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel. Mede op initiatief van Landschap Noord-Holland is eind 2018 het plan opgevat om een provinciaal en concreter plan te maken voor Noord-Holland. In onze provincie zijn de trekkers naast onze organisatie de LTO, ANV Water Land & Dijken, de Natuur- & Milieufederatie en het Clusius College (Groen onderwijs). Dit heeft geresulteerd in het **Actieplan Biodiversiteit GroenGoud** voor Noord-Holland. In de aanloop van de verkiezingen is dit aangeboden aan de politieke partijen. Tot onze spijt is een belangrijk deel, dat gericht is op verduurzaming van de landbouw, van dit plan onvoldoende meegenomen in het Coalitieprogramma. De oproep om voortvarend de NNN af te maken is wel goed in dit politieke programma geland. Wij hebben ons als coalitie GroenGoud niet gewonnen gegeven en hebben in het najaar van 2019 diverse gesprekken gevoerd om met de provincie te kijken hoe we ook gepast kunnen samenwerken aan het verduurzamen van de landbouw. In de eerste helft van 2020 wordt duidelijk of we elkaar op die ambitie weten te vinden.

Natuurlijk hebben wij ons in al onze terreinen zeer actief beziggehouden met deze in optimale conditie te krijgen en te houden voor maximale biodiversiteit. Daarvoor is vaak aanvullend geld nodig bovenop de regulier beschikbare gelden vanuit overheidsbijdragen. Via ons blad deden we een oproep voor een donatie voor het **Weidevogelfonds**. Dat leverde maar liefst € 63.000,- op. Onze boswachters konden daarmee aan de slag in onze weidevogelgebieden. In de Zand- en Eilandspolder komen elektrische rasters om vossen op afstand te houden. In de Middelpolder bij Amstelveen en de Braakpolder bij Aartswoud installeren we waterpompen op zonnepanelen waarmee we greppels gaan vernatten zodat er veel voedsel is voor volwassen vogels en hun jongen. In de Kolk van Dussen en Polder Westerveer leggen we ook natte greppels aan. Rond Fort K'IJK verhogen we het waterpeil. In meerdere gebieden gaan we slootkanten afvlakken zodat weidevogelpullen makkelijker voedsel kunnen vinden en van het ene perceel naar het andere kunnen zwemmen. In de Eilandspolder herstellen we De Domp: dé slaapplaats en hét plasdrasgebied voor grutto's. Giftgevers hartelijk bedankt namens de weidevogels!

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Het brede publiek is door berichtgeving over de gigantische neergang van het aantal insecten (-75%) ook zeer betrokken geraakt bij deze, voorheen wat minder in het oog springende, natuur-doelgroep. **De Bijenlinie** is een landelijk project van o.a. LandschappenNL met als doel leefgebieden te creëren voor wilde bijen. Eén van die plekken is het talud van de Westrandweg A5 in Amsterdam. Langs deze snelweg op een dijk zijn, met onze hulp, de bermen in het voorjaar van 2019 ingericht om bijen van voedsel te voorzien en nestgelegenheid te bieden. Een bijzonder project op initiatief van Flower Power @ Tuinen van West. Vanaf nu bloeien in de bermen langs de A5 van februari tot laat in oktober bloemen en struiken. Een voedselbron voor bijen. Voor de soorten die een holletje in de grond maken, zijn open zandige plekken aangelegd. Het project is het resultaat van samenwerking tussen vrijwilligers, ondernemers, weg- en natuurbeheerders. Het zou mooi zijn als meer wegbeheerders dit initiatief volgen, wij zullen deze mogelijkheden onder de aandacht brengen van overheden en wegbeheerders.

3. Kwaliteit van openbaar groen vergroten

Landschap Noord-Holland heeft zelf geen openbaar groen, niet zijnde natuurgebieden, in eigendom. Inzet op deze ambitie loopt daarom vooral via de inzet van vrijwilligers ofwel via een opdracht van derden. In 2019 heeft Natuurlijke Zaken weer een aantal mooie projecten mogen uitvoeren die bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit van het openbare groen.

De nieuwe **Waterwolftunnel bij Uithoorn** kruist niet alleen de Ringvaart, maar ook het Bovenlandengebied, een moeraszone waarin de rugstreeppad leeft. Om te zorgen voor voldoende leefgebied voor deze zeldzame pad is een deel van het tunneldak uitgevoerd als ecologische zone met plasjes. Het beheer van dit gebied was echter niet optimaal.
Door Natuurlijke Zaken, onze zakelijke dienstverlener, is er een plan gemaakt in opdracht van de provincie Noord-Holland. Ook de aanleg is verzorgd door Natuurlijke Zaken. Een saaie groene grasmat is omgetoverd tot weilanden vol bloemen en zelfs met orchideeën. Eerst werd er een nieuwe laag grond aangebracht met weinig voedingsstoffen, er werden wat bolletjes gepoot en een bloemrijk graslandmengsel ingezaaid. Doordat er nu ook ratelaars groeien, groeit het gras langzamer en dat scheelt enorm in de beheerkosten. De Ratelaar is namelijk een halfparasiet op verschillende grassoorten. Het is een prachtig gezicht en het is zo een aantrekkelijker gebied geworden voor bijen en vlinders.

De gemeente **Haarlemmermeer** kwam bij ons met de vraag of wij hen wilden helpen met het opstellen van een natuurvisie met als doel de biodiversiteit in de gemeente te verhogen. De gemeente wilde haar inwoners nauw betrekken bij deze visie. Onze experts van Natuurlijke Zaken hebben onder meer een workshop voor ‘groene’ inwoners georganiseerd waarbij alle tips en ideeën tijdens een inspirerende bijeenkomst zijn verzameld. Onze experts zijn daarmee aan de slag gegaan. Die visie zet in op herstel van biodiversiteit en verbetering van de natuur en bevat ook voorstellen voor inrichtingsmaatregelen en beheer van groene en waterrijke gebieden in de gemeente.
De nieuwe natuurvisie van de gemeente Haarlemmermeer gaat na politieke goedkeuring dienen als input voor het beleid. Zo wordt de biodiversiteit in de gemeente geborgd.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

4. Landschap klimaatbestendig maken

In het veenweidegebied Zuiderpolder bij Nauerna onderzoeken we in het kader van het **Innovatieprogramma Veen** (IPV) samen met de Agrarische Natuurvereniging Water, Land en Dijken welke maatregelen bodemdaling en CO_2-uitstoot tegen gaan. Het gaat hier om onderzoek naar mogelijkheden van nieuwe en rendabele vormen van landbouw die gepaard gaan met een reductie van minimaal 90% van de huidige broeikasgassen in de veenweiden. De teelt van lisdodde is daar één van. Na twee jaar experimenteren stond er voldoende lisdodde om te oogsten. Begin november gingen we met verschillende machines aan de slag om te kijken welke het beste werkte. Het volgende voorjaar gaan we onderzoeken hoe de hergroei van de lisdodde is. Lisdodde kan gebruikt worden voor het maken van bouwmaterialen. In 2019 hebben we veel geleerd van een aantal tegenslagen waarmee we te maken kregen zoals grootschalige vraat van ganzen en de negatieve impact van een kevertje dat het andere testgewas (Azolla) aantast. In 2020 hopen we met de geleerde lessen, ondersteund door diverse kennisinstellingen w.o. de Radbouduniversiteit, succesvoller en grootschaliger te kunnen telen.
Bij een andere proef gaat het om veeteelt zonder dat de veenbodem inklinkt. We testen daar drukdrainage uit en dat lijkt goed uit te pakken. Ook in de twee droge zomers van de afgelopen jaren lukte het de grondwaterstand ongeveer op 35 cm onder het maaiveld te houden. Dan is er weinig veenafbraak en CO2-uitstoot.

Een belangrijke maatschappelijke discussie die in 2019 speelde, is de inpassing van **energieopwekking in het landschap**. Voor de zomer van 2020 zullen twee Regionale Energiestrategieën (RES) worden gepresenteerd voor het noordelijk en zuidelijk deel van onze provincie. Samen met andere natuurorganisaties hebben wij een visie gepresenteerd op de mogelijkheden van zonne- en windenergieopwekking in onze provincie. Deze visie benutten wij als uitgangspunt voor gebiedsprocessen waaraan wij trekken als organisatie.

Voor verdere testen met het laten groeien van veen, als vervolg van onze pilot, **Omhoog met het Veen**, hebben wij gelden verkregen van de provincie vanuit landelijke klimaatbudgetten. Wij gaan grootschaliger testen met de mogelijkheden veen weer te laten groeien en zo klimaatgassen vast te leggen. Hierbij moeten wij investeren in beschikbaarheid van voldoende water van de juiste kwaliteit (voldoende zuur). Vooral in de droge zomermaanden bleek dat ook dit jaar weer een uitdaging.

5. Toekomst geven aan cultuurhistorisch erfgoed

Met de aanleg van een nieuw wandelpad en een waterspeelplaats kwam een einde aan een groot aantal herstel- en restauratieprojecten op **Buitenplaats Leyduin**. Eén van de projecten die in 2019 werden uitgevoerd was het uitbaggeren van de Leybeek die van west naar oost door Leyduin loopt. Deze kreeg natuurvriendelijke oevers waardoor er veel meer leven rond de beek zal ontstaan. Denk daarbij aan oeverplanten die ook zorgen voor een natuurlijke reiniging van het water. De historische cascade werd gerestaureerd en er werd op een amper gebruikt speelveld een amfibieënpoel gegraven.

Om de afsluiting van al die projecten te vieren was het MOOOISTE Landschapsfestival hier gepland op 29 september 2019. Helaas kon dat niet doorgaan vanwege overvloedige regenval en harde wind op de dag zelf en in de week daarvoor. De VIP-bijeenkomst die een week eerder plaatsvond was wel een succes. Belangrijke financiers en vertegenwoordigers van de overheid werden rondgeleid op de buitenplaats en bedankt voor hun steun.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Fort Zuidwijkermeer is onderdeel van de Stelling van Amsterdam en UNESCO Werelderfgoed. Vanuit onze ambitie 'Toekomst geven aan cultuurhistorisch erfgoed' zorgen we ervoor dat het fort een passende invulling krijgt. Daarvoor is een grondige restauratie noodzakelijk. Met deze investering brengen we het fort niet alleen weer terug in goede staat, maar biedt het ook een eigentijdse invulling. Voor dit project zijn we een samenwerking aangegaan met Bourgondisch Lifestyle uit Beverwijk. Deze kaasaffineur was op zoek naar een bedrijfspand met een hoge luchtvochtigheid en een constante lage temperatuur. We hadden verwacht dat de renovatie in 2019 zou zijn afgerond. Helaas loopt de renovatie een vertraging op omdat tijdens het vergunningstraject een aantal omwonenden bezwaar heeft ingediend. Zij maken zich zorgen over een te commerciële exploitatie van het fort waardoor er overlast en mogelijk een onveilige verkeerssituatie zou kunnen ontstaan. We zijn met de indieners van deze bezwaren in gesprek gegaan en gaan uit van een goede afloop.

In 2019 zijn we in het geweer gekomen tegen een project met grote negatieve invloed op natuur en landschap. Het gaat dan om de aanleg van een snelweg tussen de A9 en de A8. Wij vinden de **nieuwe snelweg A8A9** desastreus voor het unieke open landschap tussen de Zaanstreek en Heemskerk. Bovendien doorsnijdt de, door de provincie beoogde, nieuwe weg de Stelling van Amsterdam dat niet voor niets de status heeft van UNESCO Werelderfgoed. Wij zijn in dit gebied eigenaar van de Liniedijken en vier forten. Er was een informatiebijeenkomst voor statenleden, we zochten de pers op met onze ideeën en er was veelvuldig overleg in Haarlem. We trokken hierbij op met een aantal andere partijen waaronder Stichting Oer-IJ, de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, de Milieufederatie, de LTO en drie bewonersorganisaties.

6. Met mensen werken in het groen

Heel trots zijn we op ons **opleidingstraject voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt**. In 2019 zijn vijf jonge mensen bij onze Groenploeg gestart met de opleiding Bos- en Natuurbeheer niveau 1 en 2. Ze werken twee jaar lang minstens één dag in de week in de natuur. Deze opleiding verzorgen we samen met PWN en ze krijgen dan ook les van onze medewerkers en van PWN-boswachters. Als het kan, blijven ze na het leertraject bij ons of PWN werken. Anderen stromen door naar de reguliere arbeidsmarkt. Mooi dat we dit kunnen doen voor mensen die een steuntje in de rug nodig hebben. Onze Groenploeg werkt op allerlei terreinen door de hele provincie, maar ook in onze eigen terreinen of in gebieden van andere natuurbeheerders.

Vrijwilligers deden ook in 2019 mee aan het **oeveronderzoek van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier**. Wij werven de vrijwilligers en leiden ze op. De vrijwilligers onderzoeken de planten en dieren op de oevers voor de Stadswatertoets, een kwantitatief beoordelingssysteem waarbij punten worden toegekend op basis van aanwezige organismen. De toets geeft een indicatie van de belevingswaarde en ecologische waarde van oever- en waterleven. Alle natuurvriendelijke oevers in heel Noord-Holland boven het Noordzeekanaal worden onder de loep genomen. Het hoogheemraadschap gebruikt de uitkomsten om het beheer van de oevers te verbeteren. Dat draagt weer positief bij aan de kwaliteit van het oppervlaktewater. Na een eerste proefjaar in 2013 met professionals, is het project sinds 2014 met vrijwilligers uitgevoerd. Het hoogheemraadschap vindt het belangrijk om zo burgers te betrekken bij hun werk. Tot nu toe hebben meer dan 100 mensen 38 oevers gemonitord.

Zaterdag 4 november 2019 gingen in heel het land 14.000 deelnemers (waarvan ongeveer 1400 in Noord-Holland) van **de Natuurwerkdag** aan de slag voor het beschermen en behouden van natuur en landschap. Dit jaar met het thema biodiversiteit. Ondanks het wisselvallige weer was de opkomst hoog, op 563 locaties (waarvan 63 in Noord-Holland) hebben deelnemers zich ingezet voor de leefomgeving van wilde bijen, vlinders, watersalamanders en nog veel meer soorten. Er is gezaagd, gesnoeid, er zijn poelen schoongemaakt en bollen geplant.
Wij organiseren de Natuurwerkdag in Noord-Holland in samenwerking met veel vrijwilligersgroepen en bijna alle natuurbeheerders. Partner van de Natuurwerkdag is de Nationale Postcode Loterij.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7. Ontspanning bieden in natuurlijke omgeving

Als u **natuurgebied Wildrijk** bezoekt, kunt u het niet missen. Deze voormalige buitenplaats heeft een prachtige nieuwe entree gekregen. Met deze ingang en een veilige oversteekplek bij het parkeerterrein is een probleem opgelost. Bij de oude ingang aan de Belkmerweg waren namelijk geen parkeerplaatsen maar er werden toch auto's geparkeerd. Dat gaf regelmatig problemen wanneer een brede trekker van bollenboeren passeerde. Nu is de ingang op de historische plek teruggebracht en ligt deze vlakbij een parkeerterrein van de gemeente. Ook is de informatievoorziening vernieuwd en zijn er fietsenrekken geplaatst. De open dag op 28 april 2019 was extra feestelijk want toen openden de directeur en boswachter Tim Zutt de nieuwe entree.

Onze boswachters zijn altijd druk in de weer om de leefomstandigheden voor planten en dieren zo optimaal mogelijk te maken. Vaak lukt dat. Om al dat mooie werk te laten zien aan de mensen die dat mogelijk maken, onze Beschermers, organiseren we dagen voor hen in die gebieden. Zo was er in mei 2019 een **Beschermersdag in West-Friesland**. Wij ontvingen zo'n vierhonderd Beschermers en donateurs. Uitvalsbasis was het Rundveemuseum in Aartswoud. Vanaf daar fietsten en wandelden de deelnemers langs onze natuurgebieden de Weelpolder, Braakpolder, Kolk van Dussen en ook Waterberging Twisk. Langs de route informeerden onze boswachters en vrijwilligers over hun successen en verdere plannen voor deze regio. Mensen genoten van de vele weidevogels die hier nu leven door het verhogen van de waterstand en luisterden ze naar verhalen over de archeologische waarden van het gebied. Kinderen deden enthousiast mee met het zoeken naar waterbeestjes in een schone en een minder schone sloot.

3.3 Organisatorisch

Op het vlak van de organisatie zijn in 2019 geen significante wijzigingen doorgevoerd. Wel is er actief geïnvesteerd in een nauwere samenwerking tussen de leidinggevenden. Dit zijn de vijf leden van het MT aangevuld met twee gebiedsmanagers, Hoofd Groenploeg en Hoofd Betrekken bij Groen. In 2019 hebben diverse (groeps)gesprekken plaatsgevonden onder begeleiding van een teamcoach. Focus lag in deze gesprekken op de kwaliteit van samenwerken. Dit heeft de nodige winst opgeleverd in 2019. In 2020 krijgt dit traject een vervolg. De inzet in 2019 heeft er mede toe geleid dat we voor 2020 een integraal jaarplan hebben gemaakt waarin de meest wezenlijke interne projecten zijn opgenomen naast de externe projecten. Intern hebben we als hoofdthema benoemd: "Samenwerken: we gaan het samen doen!"

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

3.4 Huisvesting

Na in de periode van maart 2018 tot en met maart 2019 in een kantoor in Heerhugowaard gehuisvest te zijn geweest, zijn wij weer teruggekeerd in Heiloo. Samen met woningbouwcorporatie Kennemer Wonen betrokken wij ons geheel getransformeerde oude kantoorpand. Het kantoorpand is nu geheel verduurzaamd met driedubbelglas, ruim 150 zonnepanelen, luchtwarmtepompen en een warmtewisselaar. Het pand is daarmee aardgasvrij geworden. Niet voor niets werd de opening naast wethouder de heer Rob Opdam van de gemeente Heiloo, verricht door de directeur van Urgenda, mevrouw Marjan Minnesma.

Naast een grote duurzaamheidswinst is ook de representativiteit van ons kantoor vele malen vergroot. Het biedt ook een bijzonder prettig werkklimaat en sluit door inrichting met flexibele werkplekken goed aan op ons streven te functioneren als “Eén Landschap Noord-Holland” door het grotendeels vervallen van een ruimtelijke verkaveling langs afdelingsgrenzen. De meer open inrichting vergt wel een andere overleg- en belcultuur. Qua huisvestingskosten is er sprake van een gelijkblijvend niveau tussen voor en na de verbouwing. Doordat nu ook Kennemer Wonen in het pand is getrokken huren we minder vierkante meters maar met een veel hogere kwaliteit.

3.5 Financieel

Wij sluiten het jaar 2019 met een positief financieel resultaat af. Het resultaat inclusief bijzondere baten bedraagt € 446.000,-.Het resultaat van de organisatie exclusief bijzondere baten is € 389.000,-- en daarmee beter dan het begrote resultaat van €210.000,--.
Onze meer commerciële afdelingen: Onderzoek & Advies en de Groenploeg hebben in grote mate bijgedragen aan dit positieve resultaat.

Beide afdelingen hebben in 2019 het begrote resultaat gehaald. De Groenploeg laat zien dat met ecologisch beheer een goede omzet valt te realiseren. De afdeling werkt flexibel en er zijn met een frisse blik ideeën ontstaan om nieuwe markten aan te boren. Door het aanboren van andere markten heeft de Groenploeg opdrachten weten te verwerven die in het broedseizoen kunnen worden uitgevoerd. Ook het andere onderdeel van Natuurlijke Zaken, de afdeling Onderzoek & Advies, heeft in 2019 een positief financieel resultaat behaald en heeft binnen Noord-Holland een stabiele marktpositie opgebouwd. Door bijvoorbeeld ecologisch onderzoek op het gebied van weidevogels en flora voor provincie, gemeenten en overige klanten. Ook wordt Onderzoek & Advies steeds vaker ingeschakeld door klanten bij quick scans, natuurtoetsen en advisering over de Natuurbeschermingswet.

Daarnaast heeft een aantal mensen Landschap Noord-Holland nagelaten na hun overlijden. Het bedrag uit deze nalatenschappen zullen wij de komende jaren gaan aanwenden, in navolging van de reservering in 2018, om meer grond te kunnen kopen en inrichten als natuurgebied. Daarnaast investeren wij nadrukkelijk in gebiedsontwikkeling en in het gericht investeren in de (soort specifieke) groei van biodiversiteit. Wij zijn zeer dankbaar dat deze nalatenschappen ons meer financiële armslag bieden om onze doelstellingen te verwezenlijken. Hieruit spreekt grote waardering voor onze inzet.
De baten van de organisatie zijn grotendeels structureel van karakter (60%), de overige baten kennen een minder structureel karakter en komen voort uit giften en nalatenschappen of projectsubsidies - en marktopdrachten.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Projectsubsidies worden ter beschikking gesteld voor het realiseren van diverse onderdelen binnen de doelstelling van de stichting. De organisatie vangt dit projectmatige karakter met name op middels flexibele inzet. De projectleiding wordt veelal bij de afdeling Natuurlijke Zaken belegd. Zo nodig kan directievoering en projectleiding extern worden ingehuurd. Terugval van deze projectsubsidies vormt hiermee geen direct risico voor de organisatie. Wel kan dit leiden tot minder adequate realisatie van kwalitatieve doelstellingen.
Martkopdrachten vormen ongeveer 30% van de baten. Deze post is met name afhankelijk van beschikbare middelen binnen het grote relatie netwerk van de stichting op het gebied van de werkzaamheden binnen de onderdelen van de afdeling Natuurlijke Zaken (Groenploeg en Onderzoek & Advies).

Met name de afdeling Groenploeg is voldoende flexibel ingericht om een eventuele stijging of daling binnen deze baten op te vangen. Een risico voor de komende jaren wordt niet voorzien.
De financiële positie van Landschap Noord-Holland is goed. De solvabiliteit is hoog en de liquiditeit groot. De stichting is hiermee adequaat in staat om op korte en middellange termijn aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. De stichting heeft geen behoefte aan externe financiering.

De verhouding van de uitgaven besteed aan doelstellingen ligt conform de hiervoor gestelde begroting. De wervingskosten zijn in lijn met de verwachte inkomsten uit wervingsacties. Hiernaast heeft de stichting in de afgelopen jaren nalatenschappen mogen ontvangen die worden ingezet om extra invulling te geven aan de ambities van de organisatie.

Wij realiseren ons dat de gebeurtenissen in de maatschappij na balansdatum, en meer specifiek de maatregelen vanuit de overheid rond het Coronavirus, ook financieel economische gevolgen hebben. Gezien de meer structurele inkomsten van de organisatie worden er op de korte termijn geen grote risico's voorzien. Eventuele risico's op de middellange termijn kunnen we nog niet overzien. Wel wordt er nadrukkelijk gestuurd op een passende kostenstructuur met name bij de afdelingen die meer afhankelijk zijn van marktomzet.

3.6 Risicomanagement

Stichting Landschap Noord-Holland is zich bewust van de financiële, juridische en imago technische risico's die met haar activiteiten gepaard gaan. Met risicomanagement zetten wij ons in om deze risico's systematisch te bewaken.

Beleid

Stichting Landschap Noord-Holland deelt op het provinciale niveau met verschillende partijen gemeenschappelijke belangen, zoals het behoud van natuur, herstellen van cultureel en historisch erfgoed en het actief participeren in bredere vraagstukken rond duurzaamheid en natuurontwikkeling. Soms is er in dit speelveld sprake van tegengestelde belangen bijvoorbeeld in contact met particuliere grondeigenaren of agrarische ondernemers. Stichting Landschap Noord-Holland kiest in die gevallen in beginsel voor een constructieve benadering gericht op het vinden van een breed gedragen oplossing. Daar waar noodzakelijk worden ook grenzen gesteld om hierbij actief te benadrukken binnen welke context stichting Landschap Noord-Holland opereert.

Financieel

De belangrijkste bronnen van inkomsten voor de werkorganisatie zijn inkomsten vanuit subsidieverleners (provinciaal en landelijk) en donateurs. Een risico voor de stichting is dat structurele subsidies wegvallen in de toekomst. Deze ontwikkelingen hebben voortdurend de aandacht waarbij gestuurd wordt op een organisatie die in beginsel in staat is om daar waar noodzakelijk mee te bewegen met deze ontwikkeling.
De jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij die via LandschappenNL aan stichting Landschap Noord-Holland wordt overgemaakt is een belangrijke inkomstenbron. De relatie met de Nationale Postcode Loterij is naar onze mening uitstekend.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Marktomzet binnen onze afdelingen van Natuurlijke zaken zijn een uitdaging die om continue sturing vraagt. Zowel de inrichting van deze afdelingen als ook de organisatorische eenheden kunnen adequaat meebewegen met tegenvallende resultaten.
Als stichting houden we grip op de uitgaven door een planning- en control cyclus die eraan bijdraagt dat adequaat kan worden gestuurd op het feit dat middelen worden toegekend in lijn met de vastgestelde begroting en projectplannen. Dit systeem volgt gedurende het jaar deze activiteiten.

Verzekeringen
Stichting Landschap Noord-Holland bezit grond en onroerend goed die middels opstaldekking adequaat zijn verzekerd; de materiële bezittingen bestaan daarnaast uit de inventaris van het kantoorpand die is verzekerd tegen brand en diefstal, inclusief eventuele gevolgschade. Voor de personeelsleden, eventuele stagiairs of zzp-ers is bovendien een werknemersschadeverzekering en voor de bestuursleden is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Voorkomen van Fraude
Functiescheiding, inkoopprocedures, regelingen voor mandatering en projectbegrotingen, nacalculaties en evaluaties zijn bedoeld om fraude te voorkomen. Stichting Landschap Noord-Holland heeft haar AO/IC op een dusdanige wijze ingericht dat de risico's op fraude zijn geminimaliseerd. Daarnaast sturen wij op een open cultuur waarin collega's elkaar aanspreken op gedrag en werkwijzen; niet op basis van wantrouwen maar ter optimalisatie van het eigen werk en de controle hierop.
Binnen 2019 is specifiek aandacht besteed aan:

- Herzien en actualiseren van onze gedragscode. Met de gedragscode geven wij invulling aan de manier waarop wij willen samenwerken en hoe wij ons als organisatie naar buiten willen presenteren.
- Workshops integriteit. Om een continu proces van betrokkenheid met onze collega's rond het onderwerp integriteit te behouden, zijn er in 2019 workshops georganiseerd om verschillende onderwerpen binnen dit thema te bespreken. Vanaf 2020 wordt met de oogst vanuit deze sessies geïnvesteerd in een verbeterde vorm van samenwerking, niet vanuit wantrouwen, maar vanuit een professionele, constructieve werkhouding. Dit punt vormt een centraal onderdeel van ons Integrale Jaarplan 2020.
- Code of conduct. Met deze gedragscode voor onze bestuurders geven wij aanvullend invulling aan een betrokken vorm van integriteit.

Automatisering
Samen met een aantal provinciale Landschappen maakt stichting Landschap Noord-Holland gebruik van de diensten van een professionele aanbieder van automatisering. Met dit laatste borgen wij de betrouwbaarheid en continuïteit van de kantoorautomatisering, samen met de digitale, fysieke en organisatorische beveiliging van de systemen.

Reputatieschade
Een transparante handelswijze en communicatiestrategie zijn essentieel voor de geloofwaardigheid en reputatie van stichting Landschap Noord-Holland. Intern loopt die via verschillende overlegcircuits, intranet en diverse nieuwsbrieven. Extern gebruiken wij onze website, social media, ons tijdschrift en jaarpublicaties om andere partijen te informeren en te betrekken.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Arbeidsomstandigheden
Arbo, veiligheid en duurzaamheid zijn structurele aandachtspunten binnen stichting Landschap Noord-Holland. Jaarlijkse herhalingen van BHV en EHBO-trainingen, opvolgingen in VCA+ dragen bij aan deze aspecten. Periodiek wordt een risico- en inventarisatie en –evaluatie gehouden om aandachtsgebieden te signaleren en te adresseren.

3.7 Kwaliteitsborging

ISO en VCA+
De afdelingen onder Natuurlijke Zaken binnen de organisatie van stichting Landschap Noord-Holland zijn sinds een aantal jaar ISO 9001 (Onderzoek & Advies en Groenploeg) en VCA+ (Groenploeg) gecertificeerd. Middels de hiervoor bestemde jaarlijkse audit en periodieke toetsing wordt het systeem getoetst door een externe en daarvoor geaccrediteerde organisatie.
Naast deze kwaliteitsborging binnen Natuurlijke Zaken streeft Stichting Landschap Noord-Holland ernaar om de kwaliteitseisen van beide normeringen zoveel mogelijk ook van toepassing te laten zijn op de overige afdelingen binnen de organisatie en vanuit een integrale benadering te voldoen aan proces- en procedureborging inclusief optimalisatie.

SNL-beheercyclus
In 2019 hebben wij nadrukkelijk geïnvesteerd in het verbeteren van de kwaliteitsborging ten aanzien van de natuurbeheercyclus (SNL). Vanuit eigen initiatief hebben wij een workshop hoe onze aanpak te optimaliseren op dit vlak behandeld met gebiedsmanagers en een expert van Natuurmonumenten. Om het effectief uitvoeren van deze beheercyclus te monitoren, hebben we onze KAM-coördinator sinds dit jaar ook belast met de rol van interne auditor die bevinding o.a. direct rapporteert aan de directeur. Eind 2019 heeft een externe audit plaatsgevonden door een SNL-auditcommissie. Hoewel vele punten van waardering werd uitgesproken over onze aanpak is ook een aantal afwijkingen geconstateerd. Inmiddels hebben wij een plan van aanpak opgesteld om deze tekortkomingen weg te werken. Deze aanpak is goedgekeurd voor het bestuur van SNL-certificering. Eind 2020 zullen alle noodzakelijke acties uitgevoerd.

Goede Doelen Organisatie
Als Goede Doelen Organisatie laten we graag zien dat Landschap Noord-Holland zorgvuldig omspringt met donaties en andere inkomsten. Daarom zijn wij aangesloten bij de branchevereniging Goede Doelen Nederland en volgen wij de Erkenningsregeling Goede Doelen 2016.

Erkenningsregeling en keurmerk
Sinds 1 januari 2016 is er een Erkenningsregeling Goede Doelen met nieuwe normen en gemoderniseerd toezicht. Wij hanteren de normen van deze regeling. Daarom mogen we ook het CBF erkend Goed Doel keurmerk voeren. Alleen organisaties die betrouwbaar en transparant zijn ontvangen dit keurmerk voor goede doelen. Grensoverschrijdend gedrag wordt binnen onze organisatie niet geaccepteerd. Wij hebben om de geldende normen en waarden binnen onze organisatie helder te maken in 2019 een nieuwe gedragscode opgesteld. Om iedereen daar actief bij te betrekken hebben wij in 2019 workshops over dit onderwerp georganiseerd waaraan alle medewerkers hebben deelgenomen. De inhoud van de nieuwe Gedragscode is in die workshops besproken. Feedback op de gedragscode is daar waar zinvol verwerkt. Binnen Landschap Noord-Holland hebben wij een vertrouwenspersoon. Tevens kan er contact worden gezocht met een externe vertrouwenspersoon. In 2019 is er eenmaal door een medewerker contact gezocht met een de interne vertrouwenspersoon over ongewenst gedrag. Na dat contact heeft dit niet geleid tot verdere actie. Het MT is hierover geanonimiseerd geïnformeerd door de interne vertrouwenspersoon. De externe vertrouwenspersoon is in 2019 niet benaderd.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Communicatie belanghebbenden
Landschap Noord-Holland streeft naar een open dialoog met belanghebbenden die zijn onder te verdelen in vrijwilligers en medewerkers, beschermers, schenkers, relaties, bedrijven, vrienden, overheden, semioverheden, particulieren, natuur- en milieuorganisaties, agrariërs en hun organisaties en andere betrokkenen.

Landschap Noord-Holland hecht zeer aan een verantwoording middels een helder jaarverslag en jaarrekening aan o.a. de subsidiegevers, donateurs (Beschermers) en sponsors (Vrienden). Naast dit jaarverslag staat op de website van Landschap Noord-Holland geplaatst een publieksjaarverslag. Bestuurlijk en ambtelijk overleg met de provincie Noord-Holland en andere overheden vindt veelvuldig plaats.

Naast het jaarverslag en de publieksversie daarvan wordt met alle doelgroepen gecommuniceerd via onze website en ons kwartaaltijdschrift 'Landschap Noord-Holland'. Daarnaast is de stichting vijf dagen per week bereikbaar via onze Front Office in Heiloo. Tenslotte zoekt Landschap Noord-Holland veelvuldig de publiciteit via o.a. persberichten en interviews. Ook verschijnt er 12 maal per jaar een digitale nieuwsbrief waarmee wij 50.000 abonnees informeren over actualiteiten in de natuur en aangaande onze organisatie. Voor Beschermers organiseren wij jaarlijks "Beschermersdagen" waarop wij Beschermers op een aansprekende plek in de natuur worden geïnformeerd over de resultaten van onze inzet. Elk jaar vinden deze bijeenkomsten plaats om een andere plek in de provincie. Bij fondsenwervende acties nodigen wij geregeld donateurs uit om ter plaatse te zien hoe hun bijdrage is/wordt besteed. Dit wordt bijzonder op prijs gesteld.

SBF Code voor Goed Bestuur
Deze code belichaamt de ambitie van de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF) om een nieuwe, uniforme standaard voor goed bestuur bij filantropische instellingen te creëren. Landschap Noord-Holland onderschrijft de principes van de SBF Code voor Goed Bestuur.

Richtlijn 650
Onze jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 (onderdeel van richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving). Een Register Accountant controleert de jaarrekening. Publicatie gebeurt via onze website.

ANBI status
Wij zijn een Algemeen Nut Beogende Instelling, kortweg ANBI, wat betekent dat we ons voor minstens 90% inzetten voor het algemeen nut. De Belastingdienst stelt voorwaarden aan organisaties die een ANBI willen zijn. Een organisatie die daaraan voldoet, krijgt de ANBI-status. Dat is aantrekkelijk voor donateurs omdat giften aan een ANBI belastingvoordeel kunnen opleveren. Dit geldt zowel voor losse giften via de giftenaftrek als via periodieke giften. En als ANBI betaalt Landschap Noord-Holland geen erf- of schenkbelasting.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

3.8 Beleid en doelstellingen

Het beleid van stichting Landschap Noord-Holland is in het meerjarenbeleidsplan 2017-2021 en de diverse afdelingsplannen geformuleerd. De ambities van stichting Landschap Noord-Holland worden beschreven, onderbouwd en waar mogelijk in doelstellingen geformuleerd. Dit meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks geconcretiseerd en dient als input voor de jaarbegroting. Deze documenten worden in oktober/november ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Na afloop van het jaar wordt verantwoording afgelegd in het publieks- en reguliere jaarverslag.

Om beter te kunnen sturen op het doelbereik van de organisatie als geheel is voor het jaar 2020 voor het eerst een strategisch integraal jaarplan opgesteld waarin de belangrijkste doelstellingen en projecten van de organisatie zijn opgenomen. Het betreft hier zowel de externe doelen van de organisatie als de interne doelen. De externe doelen zijn direct gerelateerd aan de zeven ambities uit ons meerjarenbeleidsplan. Om deze te kunnen realiseren is ook het nodige werk intern noodzakelijk. Deze onderlinge relaties zijn in de plan expliciet gemaakt. Op kwartaalbasis zullen we de voortgang met alle leidinggevenden bespreken en ook rapporteren aan de Raad van Toezicht. In 2021 zullen we ons gaan buigen over een nieuw meerjarenplan voor de periode 2022 -2026.

Ernest Briët
Directeur

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

4 Activiteiten

4.1 Gebieden

De afdeling Gebieden is georganiseerd in drie Gebiedsteams: Wadden & Duinen, Weidevogelgebieden en Buitenplaatsen & Forten. Alle drie aangestuurd door een gebiedsmanager. De eindverantwoordelijke van Wadden & Duinen is de Senior Gebiedsmanager en namens de afdeling lid van het managementteam. De Gebiedsteams werken aan de realisatie van meerjarenplannen die in meer detail dan het organisatie brede meerjarenplan zijn vastgelegd in drie Gebiedsplannen. Op hoofdlijn wordt hieronder de inzet in 2019 per Gebiedsteam geschetst.

4.1.1 Gebieden Wadden & Duinen

Natuurherstelwerk in de Noordduinen
In de Noordduinen zijn de grootschalige beheermaatregelen voortgezet om de verruiging van natuur terug te dringen. De verruiging wordt veroorzaakt door het teveel aan stikstofuitstoot. Zeldzame soorten als duinviooltje maken daardoor plaats voor braam, brandnetel en andere stikstof minnende planten. Ook dieren komen daardoor in het gedrang, zoals vlinders, tapuiten, zandhagedissen en duinkonijnen. Recente dronebeelden laten zien dat de maatregelen goed uitpakken: de verstuiving van de duinen is in amper drie maanden tijd op gang gekomen. Goed nieuws voor de biodiversiteit!

Fraaie nieuwe entree voor Wildrijk – Sint Maartenszee
Dit natuurgebied, een voormalige buitenplaats, heeft een prachtige nieuwe entree gekregen. De entree is dichter bij de parkeerplaats aangelegd. De bebording is conform onze nieuwe huisstijl. Een deel van het bos is ingericht als een speciale plek waar ouders van een overleden kind de ruimte hebben om een herdenkingsboom voor hun zoon of dochter te planten: “ Het bos van de Omarming”.

Dapperbosje
Middels een erfenis heeft Landschap Noord-Holland een bosje Schoorl in bezit gekregen dat ligt op de overgang van de duinvoet naar het open weidelandschap. De afspraak is dat Landschap Noord-Holland dit bosje ook in de toekomst veilig stelt voor bebouwing en de aanleg van wegen en paden. We gaan dit bosje, net als de Bosjes van Verweij en het nieuwe Land van Stam, samen met lokale vrijwilligers beheren. Ook deze terreinen in de gemeente Bergen hebben wij in het verleden gekregen van particulieren.

Razende bol
De Razende bol is een Wadplaat die wij in opdracht van Rijkswaterstaat, tegen een vergoeding, al een aantal jaar beheren. Op zich bestaat beheren op deze kale Wadplaat vooral uit het verzorgen van voorlichting, houden van toezicht en natuurmonitoring. Na een uitgebreide testfase zijn we op de Razende bol overgestapt van houten naar ijzeren bebordingspalen. Met bebording wordt de scheiding aangegeven tussen het toegankelijke en niet-toegankelijke deel van de Razende bol. In het niet-toegankelijk deel rusten de zeehonden en kunnen vogels ongestoord broeden. In het andere deel van de bol kunnen mensen recreëren. Deze getijbestendige bebordingspalen zullen niet op de barbecue van bezoekers terecht komen.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Gebiedsprocessen
In de regio Wadden en Duinen is op dit ogenblik een aantal gebiedsprocessen gaande waar wij derden ondersteunen bij het realiseren van nieuwe natuurgebieden en of het veiligstellen van aantrekkelijke waardevolle landschappen. Voorbeelden hiervan zijn de binnenduinrand bij Schoorl en de Zuurvenspolder bij Bergen. Ook nemen we deel aan de bijeenkomsten aangaande zonnepanelen en windmolens, dijkversterkingen havenontwikkeling en omgevingsvisies.
Dit zijn processen en bijeenkomsten waar de resultaten nog niet meetbaar zijn, maar waarvan we hopen binnen een aantal jaren de vruchten te plukken.

4.1.2 Gebieden Weidevogels

Natuurontwikkeling afslag A9 Heiloo
De nieuw aan te leggen afslag A9 Heiloo heeft vertraging opgelopen door een uitspaak van de Raad van State (Stikstof). Natuur die aangetast gaat worden door de aanleg wordt gecompenseerd direct langs de A9 in het nog niet gerealiseerde NNN aan de oostkant van de A9, in de buurt van het Limmerdie. Landschap Noord-Holland heeft zich steeds verzet tegen deze manier van compensatie. Natuur compenseren op een plaats die toch al natuur zou worden zien wij als “een sigaar uit eigen doos”. Landschap Noord-Holland heeft een perceel aangeboden gekregen om aan te kopen. Het perceel is een heel belangrijke schakel om het bestaande weidevogelreservaat te optimaliseren. Landschap Noord-Holland zal zich optimaal inspannen om deze belangrijke schakel binnen te halen maar zal niet de prijs voor de natuurcompensatie betalen. Die rekening moet betaald worden door de veroorzaker en niet door de natuurbeheerder waar de schade al plaatsvindt.

Herstel Overvloedjes Grootlimmerpolder
Na het broedseizoen heeft in het weidevogelgebied de Grootlimmerpolder, gelegen tussen Limmen en Akersloot, herstel plaatsgevonden aan de “Overvloedjes”. De Overvloedjes is een soort plasdras voor weidevogels in de vorm van een klein krekenstelsel. Een molen pompt water op het land en het water verdeelt zich in allerlei kleine geultjes en zorgt voor natte en slikachtige omstandigheden die uitermate geschikt zijn voor weidevogels. Er is veel voedsel te vinden, de bodem is nat en zeer geschikt voor kruiden en het gras blijft laag. Hierdoor broeden er veel visdieven en kluten. Door het opnieuw opengraven van de kreekjes kan dit systeem weer jaren goed functioneren en vele weidevogels aantrekken. De herstelkosten werden gefinancierd vanuit de beschermeractie in het magazine van Landschap Noord-Holland. Door de zeer natte nazomer en herfst heeft niet al het herstelwerk plaats kunnen vinden. Na het broedseizoen van 2020 zal het herstelwerk worden afgerond.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Nieuwe beheerder Potstal Ilperveld
In de zomer is een nieuwe enthousiaste ondernemer gestart in de Potstal Ilperveld. In de potstal worden nu weer koeien en schapen gehouden die ingezet worden om een groot deel van het Ilperveld te onderhouden. Een deel van de graslanden worden gemaaid als wintervoedsel voor het vee en andere delen worden in lage dichtheden begraasd met voornamelijk koeien. Dit beheer houdt het Ilperveld open en aantrekkelijk voor de weidevogels als grutto en de kievit. In de winter staan de koeien in de stal op voornamelijk rietstrooisel afkomstig uit het Ilperveld zelf. Hierdoor ontstaat prachtige ruige mest die uitermate geschikt is voor het weidevogelbeheer in het Ilperveld.

Voor recreanten en omwonenden is het fijn om te zien dat er weer koeien in het veld rondlopen en zelfs een boottochtje maken van de stal naar het land.
Na een mooi buitenleven kan de consument een eerlijk stukje "Ilperveldvlees" kopen bij de Potstal Ilperveld. Dat is althans de ambitie van de boer en lijkt realiseerbaar vanaf (najaar) 2020.

(Voorbereiding) PAS POP werkzaamheden Ilperveld
In 2019 hebben we het extra beheer doorgezet. Voor het Ilperveld betekende dit onder andere herfstmaaien en afvoer van het maaisel. Het vrijgekomen maaisel is naar agrariërs in de omgeving gegaan voor compostering. Tevens is verder gewerkt aan de uitbesteding van diverse andere herstelmaatregelen die in 2020 uitgevoerd gaan worden.

Veenmosorchissen in het Ilperveld
Eind augustus 2019 werden tijdens het inventariseren van een rietland in het Ilperveld meer dan 200 veenmosorchissen gevonden. Dat is zeer goed nieuws! Op dit perceel was de afgelopen jaren af en toe 1 exemplaar van dit soort gezien. Enkele jaren geleden is het beheer van het perceel aangepast aan de wensen van de veenmosorchis. En naar nu blijkt met succes. Ook op een andere plaats in het veld groeiden circa 10 exemplaren, net als de jaren ervoor. De soort is nationaal en internationaal behoorlijk zeldzaam geworden en wordt op Europese schaal in zijn voortbestaan bedreigd. Het is overigens goed mogelijk dat er veel meer exemplaren stonden. Toen de teller op 213 stond, werd vanwege tijdgebrek gestopt met tellen. Voor het vinden en tellen moet je letterlijk over de grond kruipen. Het is een klein groen plantje (met piepkleine bloemen) van enkele centimeters hoog….

Amsterdam Wetlands (IBP Vitaal Platteland)
Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Recreatie Noord-Holland, Landschap Noord-Holland en hun partners werken samen aan het perspectief Amsterdam Wetlands in Laag Holland. Een icoon van het oer-Hollandse landelijk gebied met hoge natuur- en belevingswaarden, te midden van een sterk verstedelijkt gebied van metropoolregio Amsterdam en Alkmaar. De ambitie is de realisatie en bundeling van 12.000 ha Wetlandnatuur met internationale allure. Daarmee wordt dit stuk Laag Holland automatisch ook een stuk klimaatbestendiger, wordt er een grote hoeveelheid CO_2 opgeslagen en wordt de bodemdaling tot stand gebracht. Eind 2019 zijn verschillende initiatieven gezamenlijk opgenomen in een IBP Vitaal Platteland project. Vanuit IBP Vitaal Platteland kunnen projecten in het Ilperveld, het Wormer- en Jisperveld en Waterland Oost gefinancierd en uitgevoerd worden. Het is een unieke samenwerking tussen het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de provincie Noord-Holland, de gemeenten Amsterdam, Alkmaar, Zaanstad en Waterland, LTO Noord, Agrarische Vereniging Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Recreatie Noord-Holland.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Addertong en Rondbladig Wintergroen in de Eilandspolder
Een medewerker van Natuurlijke Zaken, de heer Rein Leguijt, vond tijdens het veldwerk in de Eilandspolder drie grote plekken met Addertong. Addertong is een kleine varen en leeft in symbiose met een schimmel. Buiten de duinen is het een zeldzame plant en komt nog het meest voor in laagveen. De mooiste vondst bestond uit circa 25 pollen Rondbladig Wintergroen. De soort was al minstens 50 jaar niet meer in het veenweidegebied gevonden. Er waren vlak na de oorlog groeiplaatsen bekend in het Limmerdie, het Naardermeer, de Krimpenerwaard en Nieuwkoop. Meestal aan de rand van schrale graslanden (net als nu in de Eilandspolder).

4.1.3 Buitenplaatsen & Forten

Onderzoek aanleg natuurspeeltuin
In 2019 is samen met de vermaarde Speeltuin Linnaeushof een plan ontwikkeld om bezoekers met kinderen een stukje natuurbeleving mee te geven in de aan de Speeltuin grenzende Overplaats. Dit maakt de relatief lange wandeling van het parkeerterrein naar de ingang van de Speeltuin veel aantrekkelijker. Gesponsord door de Speeltuin zullen panelen van dieren langs een route worden geplaatst. De oplevering is gepland voor begin 2020.

Herinrichting Fort Zuidwijkermeer
Dit project ondervindt vertraging in het vergunningentraject. Eind 2019 zijn gesprekken met omwonenden gestart om – samen met de ondernemer – te komen tot een inkadering van het gebruik van het Fort. De onderhoudswerkzaamheden waarvoor geen vergunning nodig was, zijn uitgevoerd. Het fort staat er dan ook weer technisch beter bij. Maar het wachten is nu op de benodigde werkzaamheden waarvoor een monumentenvergunning nodig is. Het is op dit moment niet in te schatten wanneer de oplevering van het project kan plaatsvinden. Leuk om te melden is dat er door onze vrijwilligersploeg een vlechtheg van wilgentenen is aangelegd. Deze natuurlijke afscheiding voorkomt dat schapen, die het eiland begrazen, op de bestrating komen maar vormt ook een mooie verdekte overgang tussen de natuurlijke oevers en het harde beton van het Fort.

Landje van Geijsel
In december 2019 is het Landje van Geijsel in de Holendrechterpolder aangekocht. Het is een internationaal vermaard opvetgebied voor weidevogels, waaronder de grutto. Het 7,5 hectare omvattende gebied wordt in februari deels onder water gezet. Boer Geijsel heeft het land al in 2008 verkocht aan de provincie met de intentie om dit door te leveren aan onze organisatie. Door allerlei wet- en regelgeving is dat pas in 2019 verwezenlijkt. De aankoop is mede mogelijk gemaakt dankzij het grondfonds, waar veel particulieren een bijdrage aan hebben geleverd. De feestelijke overdracht vond plaats op 28 februari 2020 in aanwezigheid van gedeputeerde Esther Rommel.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Project Leybeek
Het project voor verbetering van de kwaliteit van de Leybeek op Buitenplaats Leyduin is afgerond. De beek is gebaggerd en voorzien van natuurlijke oevers. De kunstwerken – sluis en bruggen – zijn gerestaureerd. Rondom de beek is de padenstructuur aangepast zodat bezoekers op een spannender manier de beek beleven, met steeds wisselende uitzichten. Aan de oostzijde zijn twee waterpartijen aangelegd: een poel voor amfibieën en een waterpartij waarin stapstenen zijn aangelegd. De beleving door het publiek is hiermee toegenomen, de waterberging is verbeterd en het kwelwater wordt op deze manier langer in het gebied gehouden. Naar verwachting ontstaat er een rijke vegetatie, met onder andere vele soorten orchideeën.

Publiekscampagne lepelaars in de De Liede
In het voorjaar van 2019 stond een bijzonder gebied in de spotlight: het elzenbroekbosje De Liede, gelegen aan de drukke toegangsweg tot Haarlem. Hier broedt een kolonie lepelaars veilig hoog in de bomen. In samenwerking met BNNVARA's Vroege Vogels en de Vogelwerkgroep zijn de nesten op camera vastgelegd. Dat leverde een grote schare fans op die van minuut tot minuut de verrichtingen van de lepelaars op hun nest konden volgen. De campagne leidde tot veel publiciteit.

Gebiedsparticipatie Amstelland
Naast deelname in het bestuur van Stichting Duurzaam Agrarisch Natuurbeheer, heeft Landschap Noord-Holland over de Ronde Hoep reservaatoverleg met de Agrarische Natuurvereniging Amstelland en steunen we als Manifestpartij Stichting Beschermers Amstelland (SBA). In het kader van de Provinciale- en Waterschapsverkiezingen hebben we hebben meegeholpen met de organisatie van een politiek forum op 27 februari over de toekomst van Amstelland: "Groene Long of Klaplong?" Het forum werd drukbezocht en onderstreepte de noodzaak om Amstelland op de kaart te houden rond de aspecten natuur/water, economie en recreatie. We hebben met excursies in de Ronde Hoep ook bijgedragen aan een succesvolle Amstellanddag op 2 juni.

4.2 Team Betrekken bij Groen

Doel van team Betrekken bij Groen
Wij werven, begeleiden en ondersteunen natuurvrijwilligers zodat zij zich enthousiast kunnen inzetten in de natuur en bijdragen aan onze ambities. Ons team begeleidt met name de zogenaamde Herstellers (vrijwilligers die beheerwerkzaamheden doen bij TBO's, overheden of particuliere grondeigenaren), de Tellers (vrijwilligers die monitoringswerk doen voor verschillende soortenorganisaties) en de Boerenlandvogelvrijwilligers (vrijwilligers die nesten beschermen en het broedsucces monitoren).
Wij helpen al deze vrijwilligers met kennis (training of advies), materialen en een netwerk. Met dit werk zetten we de groene vrijwilligers en hun onmisbare bijdrage voor natuur en biodiversiteit in de spotlights. We vergroenen de leefomgeving van omwonenden waardoor zij profijt hebben (positieve effecten op gezondheid en welbevinden) en vergroten zo het draagvlak voor natuur. In 2019 zijn we begonnen met een aanpak om samen met gemeenten ook te vergroenen in de bebouwde omgeving. De helft van de activiteiten valt onder het programma Betrekken bij Groen dat gefinancierd wordt door de provincie Noord-Holland. De andere werkzaamheden worden gefinancierd met een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij en via opdrachten van derden (gemeenten, andere organisaties of de provincie).

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Resultaten 2019
De resultaten staan hieronder beschreven voor de herstellers, tellers en boerenlandvogelvrijwilligers.

Herstellers
In 2019 hebben 4 nieuwe vrijwilligersgroepen zich aangesloten bij Landschap Noord-Holland. Er zijn nu 117 beheergroepen en 17 soortenbeschermingsgroepen aangesloten onder specifieke voorwaarden. Het aantal vrijwilligers is niet toegenomen (13.500 t.o.v. 14.000 vorig jaar), maar wel het aantal werkuren.
Er is dit jaar gewerkt aan het uitstippelen van opleidingsroutes voor 'Vrijwillig Natuurbeheerder' en voor 'Vrijwilligersgroep Coördinator'. Hiervoor is een aantal cursussen herzien en een aantal nieuwe cursussen ontwikkeld.

Landelijke Natuurwerkdag 2019
Op 63 locaties hebben ongeveer 1350 extra vrijwilligers in Noord-Holland gewerkt aan het onderhoud van (natuur)gebieden van o.a. diverse natuurorganisaties, particulieren en gemeenten. Wij coördineerden deze dag in Noord-Holland.

Tellers
Het ondersteunen en opleiden van monitoringsvrijwilligers is in 2019 van start gegaan. Na een aanlooptraject dat in 2018 is gestart, is op 10 december de introductiecursus Monitoring uitgevoerd door mevrouw Carola van den Tempel (Natuurlijke Zaken) met als insteek beheermonitoring. Waarbij zoveel mogelijk de methodiek van de verschillende soortenorganisaties (Vlinderstichting, Ravon) worden gevolgd, en observaties worden ingevoerd in centrale databases als Waarneming.nl.

Boerenlandvogelvrijwilligers
In totaal zijn er 804 actieve vrijwilligers weidevogelbeschermers/boerenlandvogeltellers. In 2019 hebben zij in totaal 1949 nesten beschermd. Het weidevogeljaar van 2019 gaat de boeken in als een redelijk goed jaar voor grutto en tureluur met name wat betreft reproductie ondanks dat het aantal gevonden en beschermde legsels gestaag blijft afnemen. Voor kievit en scholekster blijft het erg moeilijk om voldoende jongen vliegvlug te krijgen in het agrarische landschap terwijl het aantal gevonden legsels, met name bij de kievit, achteruit blijft gaan.
Er is dit jaar extra aandacht geweest voor het digitaal invullen van gegevens in de Boerenlandvogelmonitor. We hebben extra instructie gegeven aan 18 werkgroep coördinatoren en extra begeleiding gegeven aan een vrijwilligersgroep in het veld. Verder zijn er twee nieuwe cursussen aangeboden: Het (h)erkennen van predatie (35 deelnemers) en een praktijkcursus Moeilijk opspoorbare nesten (22 deelnemers).

Provinciale Staten Verkiezingen en ondersteunen Gemeenten
De coalitie heeft een extra investering gereserveerd van € 400.000,- voor komende collegeperiode. Met de partners en de Provincie Noord-Holland is besloten om met € 60.000,- het Betrekken bij Groen Fonds te verhogen en om een deel (€40.000) te gebruiken voor de inzet voor samenwerken met gemeenten. We kunnen hiervoor de ervaring en contacten inzetten die we onder andere hebben opgedaan met de GroenSafari's in Bergen, Castricum, Heiloo, Egmond aan Zee en Heemskerk.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

4.3 Natuurlijke Zaken

Natuurlijke Zaken is de zakelijke dienstverlening van Stichting Landschap Noord-Holland die bestaat uit de afdeling Onderzoek & Advies en de Groenploeg. Met landschapsarchitecten, cultuurhistorische experts, ecologen, en groenbeheerders is Natuurlijke Zaken het meest complete groene advies- en uitvoeringsbureau in Noord-Holland. Onze adviseurs zijn allemaal expert op hun eigen vakgebied. Zij werken vanuit hun eigen overtuiging aan projecten op het gebied van gebiedsontwikkeling, ecologie, duurzaamheid, erfgoed en groen- en natuurbeheer.

Natuurlijke Zaken is de merknaam voor de zakelijke dienstverlening met een eigen productenpakket. In aansprekende projecten geeft Natuurlijke Zaken vorm aan de missie van Landschap Noord-Holland: 'Samen maken we Noord-Holland mooier'. Met mooier bedoelen we dat we met passie werken aan programma's en projecten die een bijdrage leveren aan verbetering van de kwaliteit van natuur, openbaar groen en landschap. Daarbij betrekken we opdrachtgevers en mensen die mee willen werken aan projecten ter verbetering van die duurzame groene leefomgeving.

4.3.1 Groenploeg

2019 Was een bijzonder goed jaar voor de Groenploeg. Hierbij streven we na een betrouwbare opdrachtnemer te zijn die afspraken nakomt, open en respectvol communiceert met klanten en medewerkers en de opdrachtgever maximaal ontzorgt. Dat we daar ook in geslaagd zijn, zien we terug in een mooie omzet en in een gemiddelde score van een 8 op klanttevredenheid. Daar zijn we trots op!

Uitdagingen en verzilverde kansen in 2019

In 2019 zijn de positieve effecten van de in 2017 doorgevoerde reorganisatie nog steeds goed merkbaar. Met als resultaat een goede balans tussen medewerkers op kantoor en in het veld, een goede sfeer op de werkvloer plus een beter gevulde en gevarieerdere orderportefeuille.
In 2019 is er enig personeelsverloop geweest binnen de Groenploeg. Het was een uitdaging om de projectkennis die hiermee verloren is gegaan, adequaat op te vangen. Daarnaast hebben we door dit personeelsverloop specifiek kunnen kiezen voor het aanstellen van nieuwe medewerkers met een hoveniersachtergrond, om zo een zo breed mogelijke markt te kunnen bedienen. In november is een nieuwe calculator/werkvoorbereider aangenomen vanuit de Grond, Weg en Waterbouw. Een nu al bewezen aanwinst voor de Groenploeg. Daarnaast hebben we hard gewerkt aan de samenwerking tussen de diverse afdelingen. Hierin hebben we zeker stappen kunnen zetten.

Ecologisch beheer in de lift.

Doordat de natuurorganisaties en andere terrein beherende organisaties steeds meer gevoel krijgen bij ecologisch beheer en het nut van inzetten van licht materieel, merken we dat ecologisch beheer in de lift zit. We worden steeds beter gevonden en soms zit de Groenploeg al bij het opstellen van het bestek aan tafel. We hebben bij veel opdrachtgevers een uitbreiding van de werkzaamheden gekregen. In de winter hebben we voor de PWN prachtige maaiklussen mogen uitvoeren, zowel in de Kennemerduinen en als in de Noord-duinen (nieuwe opdracht). Voor Waternet mochten we ruim 800 knotwilgen snoeien. Daarnaast kregen we een opdracht om een natuurgebied in de Grote Keeten weer in ere te herstellen. Ook bij onze eigen gebieden zitten de opdrachten in de lift.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Een aantal prachtprojecten
In 2019 hebben we een aantal prachtprojecten uitgevoerd zoals:

- Aanplanten lisdodden in het IPV
  Een bijzondere en uitdagende klus in opdracht van onze collega's van Onderzoek en Advies. De vorige aanplant was gedeeltelijk opgegeten door de ganzen. Daarnaast was een gedeelte niet goed aangeslagen. De volgroeide planten hebben we geoogst en daarna is de nieuwe aanplant gezet.
- Park Nauerna en bedrijfsomgeving Afvalzorg,
  Voor deze bijzondere locatie is een bijzondere aanpak nodig. In 2019 hebben wij op deze locatie 140 populieren en 5000 spillen van streekeigen beplanting geleverd en geplant. Door het planten van deze populieren en onder andere zomereiken, berken, hondsroos, sleedoorn en meidoorn wordt de vuilstort langzaamaan omgevormd tot recreatieve natuur.
- Plastic-vissen voor Waternet
  In 2019 hebben wij in opdracht van Waternet drijfvuil gevist en de oevers langs alle waterwegen binnen het beheergebied van Waternet opgeschoond. Het gaat hier in totaal om 559 km aan waterwegen die wij hebben gecontroleerd en schoongemaakt. En tijdens deze werkzaamheden hebben we 21m3 afval verwijderd. Als extra opdracht hebben we alle nautische borden schoongemaakt.
- Verwijderen wilgenopslag Vogeleiland in de Kennemerduinen.
  In de Kennemerduinen heeft de Groenploeg al jaren het snoeien van de Wilgenopslag op het vogeleiland als klus, dit in opdracht van PWN. In overleg met de boswachter hebben we onze aanpak in 2019 gewijzigd. Met een minikraan hebben we alle stobben op het eiland verwijderd. Een uitdagende klus omdat alle aanvoer en afvoer met bootjes moest worden uitgevoerd.

Investeren in mensen en materieel.
Als aanvulling op ons uitgebreide machinepark, hebben we een pistebully laten ombouwen tot rupsmaaimachine. Vanwege het natte najaar hebben we het hele eerste kwartaal goed gebruik van deze machine kunnen maken.
Waar we ontzettend trots op zijn is de opleiding die we samen met PWN, Groenstart en het Clusius hebben ontwikkeld voor onze doelgroep medewerkers. Door het volgen van deze opleiding kunnen zij een erkend mbo-diploma behalen op niveau 1 of 2. Ook hebben we een gemotiveerde medewerker een opleiding aangeboden Bos en natuurbeheer niveau 3.

Re-integratie
Binnen de Groenploeg wordt de functie Groenploegmedewerker A mede ingevuld door mensen vanuit de participatiewet. Hiermee geeft Landschap Noord-Holland invulling aan de Wet Banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten die op 1 april 2015 is ingegaan.
Door inzet van een interne begeleider is het gelukt om een positieve uitstroom te regelen voor de mensen die aan het einde van hun traject zaten. De nieuwe werkplekken variëren van functies bij gemeenten, collega natuurorganisaties of een particuliere werkgever.
De Groenploeg is in 2019 zowel door Werkom als ook door het UWV in het zonnetje gezet in de dag van de 1000 voorbeelden omdat Landschap Noord-Holland een inclusief werkgever is. Een inclusief werkgever houdt in dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een goede en veilige maar bovenal eerlijke werkplek wordt aangeboden.

Her-certificering VCA/ISO → Investeren in opleidingen
In 2019 is uit een her-certificering gebleken dat de Groenploeg voldoet aan de nieuwe norm ISO 9001:2015. Ook het gebied van VCA voldoet de Groenploeg aan alle vereisten.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

4.3.2 Afdeling Onderzoek & Advies

Organisatie afdeling Onderzoek & Advies
De afdeling Onderzoek & Advies heeft in 2019 wederom een positief financieel resultaat behaald (€64.000,--). Zij heeft nu binnen Noord-Holland een stabiele marktpositie opgebouwd. In 2019 heeft de afdeling meer inkomsten uit de markt, de provincie en gemeenten, weten te verwerven door bijvoorbeeld ecologisch onderzoek op het gebied van weidevogels en flora. Ze is ook steeds meer een vast bureau voor klanten zoals diverse gemeenten bij quick-scans, natuurtoetsen en advisering over Natuurbeschermingswet. Ook heeft zij succesvol projecten zoals Innovatie Programma Veen en Amsterdam Wetlands weten uit te breiden en/of te continueren. Onderzoek & Advies heeft de audit ISO9001 succesvol doorlopen. Eind 2019 hebben we vanwege een goed gevulde orderportefeuille op het gebied van ecologie en langdurige ziekte van een van de medewerkers een jonge ecoloog kunnen aannemen. De vacature van een projectleider gebiedsontwikkeling is vanaf april vacant en is nog niet opgevuld vanwege krapte op de arbeidsmarkt.

Ambities 2019
In 2019 heeft Onderzoek & Advies de volgende ambities benoemd:
- groei van omzet uit de markt
    - Ecologie
    - Gebiedsontwikkeling
- versterking acquisitie
- versterken samenwerking tussen de verschillende afdelingen
- werken vanuit de ambities van Landschap Noord-Holland

Groei van omzet uit markt
Onderzoek & Advies heeft sterk gestuurd op het verkrijgen van opdrachten, met name bij overheden zoals provincie, gemeenten en particulieren. Dat heeft geleid tot een goed gevulde opdracht-portefeuille, passend bij de huidige personele capaciteit. Ook hebben we samen met de afdeling Gebieden aansprekende projecten opgezet en uitgevoerd gericht op gebiedsontwikkeling en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed.

Versterking acquisitie
Om de groei van opdrachten uit de zakelijke markt verder te vergroten hebben we voor Natuurlijke Zaken een strategisch acquisitieplan die jaarlijks wordt bijgesteld. We hebben in 2019 daarvoor het plan verder doorontwikkeld gericht op hoofdsporen: ecologie en gebiedsontwikkeling.

Aansprekende opdrachten in 2019:
- **Innovatie Programma Veen** in het Zuiderveen en in Assendelft. In 2019 is volop gestart met de teelt van Lisdodde. Veel aandacht is er voor natte teelten, bodemdaling en beperking CO2 uitstoot. Eveneens is gestart met onderzoek naar effect van drukdrains op optimalisering van de weidevogelbiotoop.
- **Amsterdam Wetlands:** samen met afdeling Gebieden en andere terreinbeheerders is een visie opgesteld voor het vergroten van de kwaliteit de natuur in Laag Holland en het vergroten van de recreatieve benutting van dit gebied door de inwoners van de Metropoolregio Amsterdam. In 2019 zijn concrete projecten ingediend voor Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Deze zijn ook gehonoreerd door het Rijk en de provincie.
- Onderzoek & Advies voert samen met Van der Goes en Groot een langjarige opdracht voor de **provinciale monitoringsprojecten** uit zoals het weidevogelonderzoek en Landelijk Meetnet Flora. De provincie heeft daarnaast het Onderzoek Ganzen Schiphol 2019 gegund.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

- Uitvoering **ecologisch programma voor Spaarnelanden** uit Haarlem in het kader van het ecologisch beleid van de gemeente Haarlem, met aansprekende projecten als inrichting Poelbroekweide en succesvol weidevogelbeheer in de Hekslootpolder.
- Diverse projecten in het kader van de **Natuurbeschermingswet**, met grote opdrachtgevers als Haarlemmermeer en Heerhugowaard.
- **Natuurkansenkaart** voor Schagen en Den Helder. En diverse ecologische projecten voor Bergen.

Samenwerking andere afdelingen
Vanuit Onderzoek & Advies is in samenwerking met de afdeling Gebieden de projectleiding gevoerd op en/of geadviseerd over:
- Gebiedsontwikkeling in Schoorl, in de Zuurvenspolder in Bergen, in het traject Waddenbaai en in het Ilperveld
- Herbestemming en renovatie van Fort Zuidwijkermeer
- Inrichting van de polder Callantsoog
- Diverse projecten op de Buitenplaats Leyduin
- Natuurherstelprojecten in Ilperveld en Noordduinen
- Gebiedsplannen: Amsterdam Wetlands en Gebiedsontwikkeling in de Kop
- Verdere Implementatie CMSi, het nieuwe informatiesysteem voor beheer van bos- en natuurterreinen
- De SNL Cyclus: Aanvraag SNL Subsidie, begeleiding audit SNL certificering en de monitoring van de resultaten van natuurbeheer van de natuurterreinen

Onderzoek& Advies ondersteunt Betrekken bij Groen onder meer bij het Jaarboek Boerenlandvogels en diverse projecten vrijwilligersondersteuning.

4.4 Communicatie & Marketing

4.4.1 Maatschappelijke verankering

Het doel van Landschap Noord-Holland is om natuur en landschap zo te ontwikkelen en beheren, dat de inwoners van Noord-Holland daarvan optimaal kunnen genieten. We investeren in onze relatie met de vele duizenden vrijwilligers die in het landschap actief zijn. En in de circa 33.000 Beschermers en donateurs die ons financieel bijstaan. Daarnaast proberen wij ook andere inwoners van Noord-Holland te bereiken en te betrekken bij het realiseren van onze doelstellingen.

Landelijk Natuurwerkdag **Icoonproject**
Dit event trok maar liefst 14.000 deelnemers op 563 locaties, waarvan 63 in Noord-Holland. Een prachtig resultaat. Ondanks het wisselvallige weer zetten de natuurliefhebbers zich in voor de leefomgeving van wilde bijen, salamanders, vlinders en nog veel meer soorten. Zo werden takkenrillen aangelegd en insectenhotels gemaakt. Deze dag werd mede mogelijk dankzij de Nationale Postcode Loterij.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Afslag A8-A9
Samen met Stichting Oer-IJ, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, LTO, drie bewonersgroepen en Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek" komen we in het verweer tegen de realisatie van de voorgenomen snelweg tussen de A8 en A9, waar onze vier forten van de Stelling van Amsterdam liggen. We hielden tijdens de commissievergadering Mobiliteit & Bereikbaarheid een pleidooi om de scopewijziging van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van de hand te wijzen. En riepen op om een integraal plan te ontwikkelen voor het waardevolle landschap tussen Alkmaar-Haarlem-Zaanstreek-Amsterdam waarin alle opgaves die daar spelen worden meegenomen, uitgaande van de kwaliteiten van het gebied, in plaats van het zgn. landschaps-inpassingsplan dat de provincie voorstaat om een snelweg aan te leggen. Omdat in 2019 nieuwe statenleden waren geïnstalleerd hebben we hen, die geïnteresseerd waren, ontvangen in het gebied.

Beschermersdag West-Friesland druk bezocht
Maar liefst vierhonderd Beschermers en donateurs lieten zich dit voorjaar door onze boswachters en vrijwilligers rondleiden langs onze natuurparels in West-Friesland. Vanuit het Rundveemuseum in Aartswoud ging men fietsend of wandelend door de Weelpolder, Raakpolder, Kolk van Dussen en Waterberging Twisk. Het was een komen en gaan van scholeksters, tureluurs, kieviten, grutto's en een enkele zomertaling. Iedereen kon met eigen ogen en oren (!) de winst van het weidevogelbeheer en de samenwerking met veehouders ervaren.

Amsterdam Wetlands **Icoonproject**
In 2018 brachten we, samen met andere natuurorganisaties, een ambitieus plan voor 12.000 hectare topnatuur in Laag Holland naar buiten onder de naam Amsterdam Wetlands. Met als doel de kwaliteit van het landschap en de biodiversiteit in deze regio in topconditie te brengen en de veenbodemdaling te stoppen net als de CO2 uitstoot. In 2019 besloot natuurgedeputeerde Rommel van Provincie Noord-Holland 4 miljoen euro voor de realisatie van het plan uit te trekken. Minister Schouten van het ministerie van LNV legt een vergelijkbaar bedrag bij. Een enorme opsteker voor alle betrokken partijen om het plan tot uitvoering te brengen. De veldbezoeken en gesprekken met bestuurders en politici hebben daar zeker aan bijgedragen.

Provinciale verkiezingen en lobby coalitieakkoord
Samen met IVN en Natuurmonumenten hielden we in het voorjaar een verkiezingsdebat met lijsttrekkers van politieke partijen in aanloop naar de provinciale statenverkiezingen. De toekomst van Noord-Holland stond centraal. 8 lijsttrekkers gingen met elkaar in debat over woningbouw, energietransitie, ruimte voor groen, verduurzamen van de landbouw en het betrekken van mensen bij hun eigen omgeving. Hoewel alle lijsttrekkers zich achter een deltaplan voor biodiversiteitsherstel in Noord-Holland schaarden, waren de formerende coalitiepartijen een maand later niet van zins om de benodigde 90 miljoen euro beschikbaar te stellen. Delen uit het deltaplan werd door de coalitie wel overgenomen, zoals het plan om uiterlijk in 2027 de NNN in Noord-Holland gerealiseerd te hebben.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

4.4.2 Communicatie en Fondsenwerving

In de huidige samenleving neemt communicatie een steeds grotere rol in, ook in onze organisatie. Een corporate communicatiestrategie geeft richting aan onze communicatie inspanningen. Dit draagt bij aan betrokkenheid en waardering voor het werk van Landschap Noord-Holland. We sluiten aan bij de emoties en behoeften die natuur en landschap bij mensen oproepen. We laten zien hoe mooi en intrigerend de natuur is en spelen in op de actualiteit, in de directe omgeving van mensen. We brengen **icoonprojecten** via PR onder de aandacht van mensen en zetten diverse corporate communicatiemiddelen in, zoals het Landschap Noord-Holland magazine, mailingen en de terreinbebording. Ook informeren we onze achterban over maatschappelijke kwesties die impact hebben op ons werkveld. Hieronder enkele kengetallen.

Zichtbaarheid

- > **238 keer** redactionele media- aandacht (t.o.v. 184 keer in 2018)

Interesse opwekken

- **17.617** leads (inzet 10.000)

Activatie

- **1809** (in 2018 1.555) nieuwe beschermers (inzet 2.500)
- Lichte daling **aantal vrijwilligers** (inzet 400 nieuw), 4 nieuwe vrijwilligersgroep aangesloten
- Enkele duizenden deelnemers excursies

Loyaliteit en klantenbinding

- Uitstroom **2.339** beschermers (in 2018 1.999)

MOOOISTE Landschapsfestival **Icoonproject**

Mensen de natuur én het landschap laten beleven en laten zien hoe mooi Noord-Holland is. Dat is de bedoeling van MOOOISTE Landschapsfestival. Helaas konden we niet anders dan deze vierde editie van het festival te annuleren. Het KNMI had Code Oranje afgegeven en het terrein was ongeschikt om de vele bezoekers te kunnen ontvangen door de grote hoeveelheid regen in de dagen voorafgaand aan het festival. Het besluit namen we in overleg met de hoofdsponsor en partner van MOOOISTE, de Provincie Noord-Holland. Gelukkig hadden alle betrokken partijen, de vrijwilligers en bezoekers begrip voor het besluit. Bezoekers die al een kaartje hadden betaald, kregen het bedrag teruggestort.

De natuur in

Dankzij de activiteitenvrijwilligers in het Ilperveld, de Noordkop, de Eilandspolder, op Leyduin en in andere natuurgebieden van Landschap Noord-Holland konden we enkele duizenden mensen via een excursie met het gebied laten kennis maken. Via ons magazine en de website enthousiasmeren we mensen om erop uit te gaan, zelf of in excursieverband. In 2019 registreerden we 1.817 boekingen van activiteiten op de website met 4.330 deelnemers (waarvan 626 kinderen). Er werden 3.860 routes gedownload. En werden 61 groepsexcursies geboekt (2.189 deelnemers) om met familie en vrienden van de natuur te genieten en 5 lezingen voor in totaal 170 bezoekers.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Beschermers blijven ons trouw
Beschermers steunen ons werk met een maandelijkse, jaarlijkse of eenmalige financiële bijdrage. In de afgelopen vier jaar hebben we het aantal Beschermers op een stabiel niveau kunnen houden. Daar zijn we blij mee, omdat er in Nederland al jaren sprake is van een trend dat donateurs zich niet meer structureel willen verbinden met een goed doel. In 2019 konden we rekenen op de steun van 32.496 Beschermers. Een lichte daling t.o.v. 2018 die mede is te verklaren door het feit dat we actief afscheid hebben genomen van Beschermers die in de afgelopen 2 jaar geen donatie hebben gedaan. Een groeiend aantal Beschermers kiest voor de voordelen een periodieke schenking. Een positieve ontwikkeling die we verder gaan stimuleren. Omdat Beschermers belangrijk zijn voor de continuïteit van ons werk, besteden we veel aandacht aan het bevorderen van loyaliteit. Dat doen we via het organiseren van bijeenkomsten (zoals de Beschermersdag West-Friesland op 19 mei 2019), het delen van successen via magazine en e-mail nieuwsbrief en het bieden van voordeel, al dan niet in samenwerkring met partners.

Giftenacties voor de inrichting van nieuwe natuur, boerenlandvogels en aankoop van grond
We organiseren elk jaar 3 acties waarmee we fondsen werven voor een specifieke bestemming of project. De meeste donaties voor deze projecten worden gedaan door onze bestaande Beschermers, via de oproep (brief en acceptgiro) bij het magazine dat elk kwartaal wordt verstuurd. Bij het eerste magazine deden we een oproep om te doneren voor de inrichting van aangekochte grond in de Zandpolder. Deze actie leverde € 60.664,- op. In het voorjaar volgde een actie voor de bescherming van boerenlandvogels. Met de opbrengst (€ 65.000,-) hebben we al direct maatregelen kunnen financieren voor het broedseizoen 2020, zoals het plaatsen van elektrische stroomdraadrasters, het installeren van waterpompen op zonnepanelen, inrichten van natte greppels en het afvlakken van slootkanten. Deze successen hebben we via excursies en lezingen met de giftgevers gedeeld. De laatste actie in 2019 betrof een algemeen donatieverzoek voor het Fonds Aankoop Natuurgebieden. Dit leverde € 48.800,- op.

Steun via nalatenschappen
In 2019 ontvingen we € 687.000,- uit 17 nalatenschappen. Via het Landschap Noord-Holland Magazine brengen we de mogelijkheid om na te laten onder de aandacht. De interviews met Beschermers die ons hebben opgenomen in het testament, zijn een inspiratie voor andere mensen. Ook via de website en speciale folder besteden we aandacht aan het onderwerp. En onze boswachters kunnen mensen die nalaten aan de natuur in een specifiek gebied rondleiden.

Subsidies en vermogensfondsen
Voor de inrichting en verbetering van natuurgebieden of cultuurhistorische elementen is de ondersteuning van vermogens en particuliere fondsen essentieel. Van onderstaande organisaties ontvingen we in 2019 een bijdrage voor specifieke projecten:

- Dinamo fonds
- Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Holland
- Rens-Holle Stichting
- Stichting Dioraphte
- Stichting Bouwstenen voor Dierenwelzijn
- Stichting Jaap van Duijn Vogelfonds
- Stichting TriArcus
- Stichting Zabawas
- Stichting de Versterking
- Waddenfonds

Landschap Noord-Holland ontving subsidie van o.a. de provincie Noord-Holland, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het Ministerie van OCW (via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), het Hoogheemraadschap van Rijnland, en diverse gemeenten.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Nationale Postcode Loterij
De Nationale Postcode Loterij is al jaren één van onze belangrijkste partners. We kunnen met de bijdrage van de Postcode Loterij veel projecten realiseren, gekoppeld aan onze organisatie-ambities en Meerjarenvisie 2017-2021. Om de goede samenwerking uit te dragen vermelden we in allerlei communicatiemiddelen de samenwerking, zoals de bouwborden bij gebieden waar we projecten realiseren, op het wagenpark, gereedschap, promotiewagens, informatiepanelen in onze natuurgebieden, in de tijdschriften 'Landschap Noord-Holland' en 'Tussen Duin & Dijk' (beide 4x per jaar), jaarverslagen, emailnieuwsbrieven, sociale media en op de website.

De Nationale Postcode Loterij is al jaren één van onze belangrijkste partners. We kunnen met de bijdrage van de Postcode Loterij veel projecten realiseren, gekoppeld aan onze organisatie-ambities en Meerjarenvisie 2017-2021. Om de goede samenwerking uit te dragen vermelden we in allerlei communicatiemiddelen de samenwerking, zoals de bouwborden bij gebieden waar we projecten realiseren, op het wagenpark, gereedschap, promotiewagens, informatiepanelen in onze natuurgebieden, in de tijdschriften 'Landschap Noord-Holland' en 'Tussen Duin & Dijk' (beide 4x per jaar), jaarverslagen, emailnieuwsbrieven, sociale media en op de website.

Steun van Bedrijfsvrienden
In 2019 hebben 38 bedrijven ons gedurende het gehele, of een gedeelte van het jaar gesteund als Bedrijfsvriend of Sponsor. In het voorjaar ontvingen we de Bedrijfsvrienden op huis Leyduin om hen te bedanken voor hun steun en hen de herinrichting en diverse gerealiseerde projecten op Buitenplaats te laten zien. Wij verwelkomden een nieuwe zilveren bedrijfsvriend Logchies Renovatie en Onderhoud uit Beverwijk.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

5 Organisatie

5.1 Sociaal jaarverslag

Omvang formatie en samenstelling personeelsbestand
Elke medewerker is werkzaam op een formatieplaats, uitgedrukt op basis van FTE. Bij Stichting Landschap Noord-Holland is 1 FTE een werkweek van 37 uur (o.b.v. cao bos en natuur, ondernemingsdeel de Landschappen).

In 2019 was het gemiddeld aantal medewerkers in loondienst 78 (65,93 FTE) en 2018 was het gemiddeld aantal medewerkers gemiddeld 83 (73,81 fte). Deze aantallen zijn exclusief oproepovereenkomsten en stagiaires. Het grootste deel van de medewerkers werkt parttime (69%), waarvan de gemiddelde arbeidsomvang tussen de 24 en 32 uur p/w bedraagt.

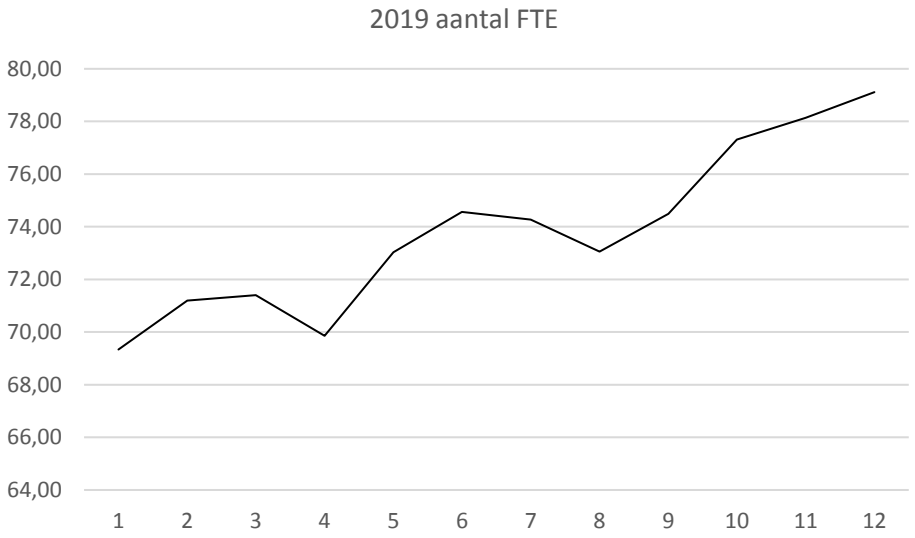

In 2019 was aanvankelijk sprake van 21 medewerkers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, waarvan 6 medewerkers werkzaam vanuit de participatiewet. In totaal waren er 6 medewerkers met een oproepovereenkomst voor bepaalde tijd in dienst, waarvan 3 seizoen medewerkers. Er zijn in totaal 10 medewerkers uit dienst getreden. De belangrijkste redenen voor de uitdiensttreding waren: beëindiging van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, ontslag op eigen verzoek en beëindiging van de arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden. Landschap Noord-Holland ziet geen structureel karakter in het verloop. De ontslagen op eigen verzoek waren individueel verklaarbaar. De invulling van de functies binnen de huidige arbeidsmarkt vormt geen risico voor de continuïteit van de organisatie

Er zijn in 2019 zes stagiaires binnen verschillende afdelingen ingezet. De stagiaires hebben een afstudeeronderzoek of een meewerkstage verricht.

Het personeelsbestand was in 2019 verdeeld over 61% mannen en 39% vrouwen. Eind 2018 was de verdeling 66% mannen en 34% vrouwen. Binnen landschap Noord-Holland zijn er fysiek, zware functies die vaker door mannen worden ingevuld. We streven ernaar een goede verdeling van sekse te hebben.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

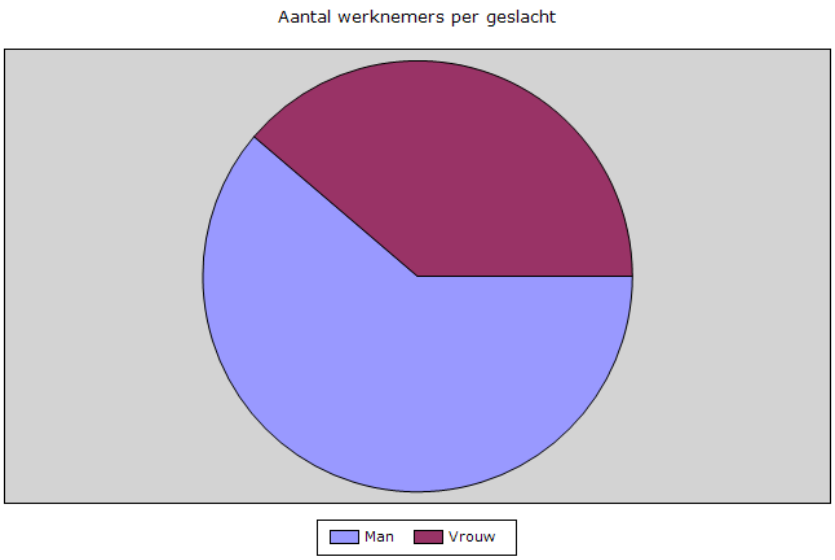

De gemiddelde leeftijd bij Landschap Noord-Holland bedraagt in 2019 45 jaar (in 2018 was dit gemiddeld 46 jaar). Dit komt met name door langdurige dienstverbanden en bijna geen uitstroom in deze leeftijdscategorie.

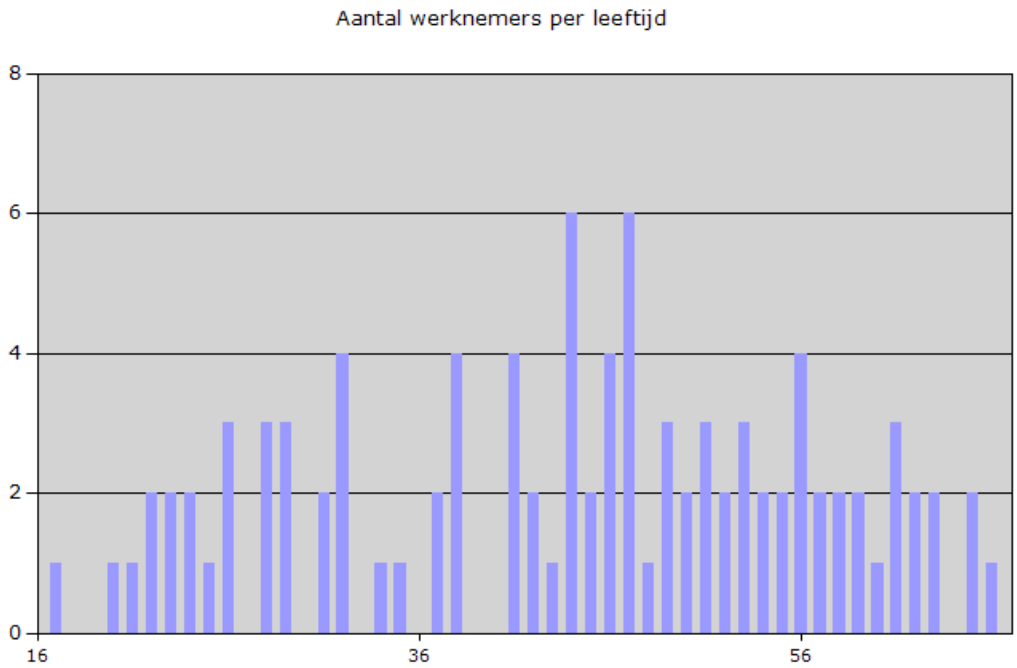

Bovenstaande grafiek toont het aantal werknemers per leeftijd inclusief stagiaires en oproepkrachten. Met name de jonge categorie komt terug binnen stage-functies, afdeling Groenploeg en tijdelijke oproepkrachten.

Om het verschil tussen de huidige en de toekomstige personeelsbezetting met de juiste kennis en competenties vorm te geven, zal er een strategisch personeelsbeleid worden opgesteld. Doordat medewerkers langer door moeten werken is er tevens aandacht voor duurzame inzetbaarheid.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Werving & Selectie
In 2019 zijn totaal tien sollicitatieprocedures doorlopen en afgerond, te weten voor de vacatures: Projectleider vrijwilligersondersteuning, Boswachter, Senior Boswachter, Front-office medewerker, Medewerker Groenploeg, KAM Coördinator, Senior Projectleider gebieden, Medewerker Personeel- en Salarisadministratie, Projectleider ecologie, Werkvoorbereider. Voor de vacature van Projectleider Landschap en Cultuur Historie is er een werving- en selectieprocedure opgestart, maar niet ingevuld.

Ziekteverzuim
Het gemiddeld verzuim bij Landschap Noord-Holland in 2019 is 4,69% (2018: 3.67%). Vergeleken met 2018 is het verzuim gestegen. Dit komt voornamelijk door een stijging in het aantal langdurige verzuimgevallen. Het aantal kort- en middellang verzuimgevallen is in 2019 het meeste voorgekomen.

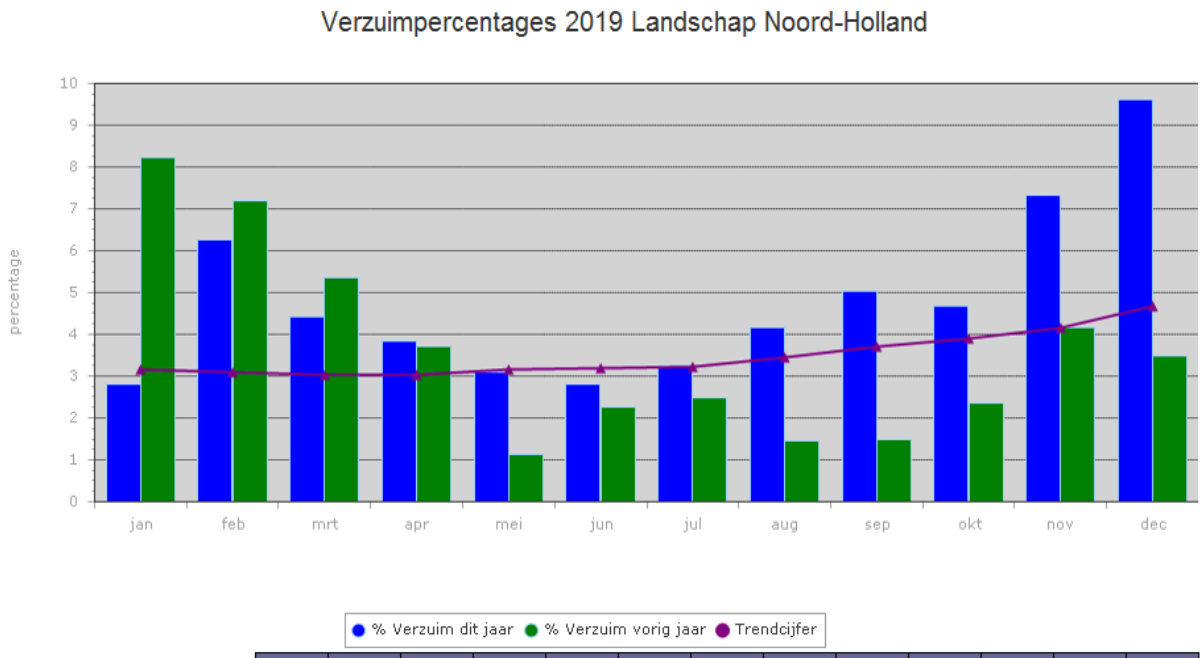

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jaar
Verzuim dit jaar	2,81	6,25	4,41	3,83	3,10	2,80	3,26	4,16	5,04	4,69	7,33	9,61	4,69
Verzuim vorig jaar	8,24	7,20	5,37	3,72	1,12	2,27	2,48	1,45	1,49	2,34	4,17	3,47	3,63
Trendcijfer	3,16	3,09	3,02	3,03	3,16	3,19	3,23	3,45	3,72	3,91	4,17	4,69	

In 2019 en 2020 is binnen de samenwerking met de Arbodienst aan de slag gegaan met het optimaliseren van de verzuimbegeleiding en de verzuimpreventie. In 2020 streven we naar een verzuimpercentage van maximaal 3,5%.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Functioneren & beoordelen
Stichting Landschap Noord-Holland hanteert een functionerings- en beoordelingscyclus. De cyclus bestaat uit een POP-gesprek, evaluatiegesprek en beoordelingsgesprek. In 2019 zijn gedeeltelijk de evaluatiegesprekken met de medewerkers gehouden en geëvalueerd. Om de nieuwe functionerings- en beoordelingscyclus toch op een juiste wijze af te ronden, is er besloten om het in het eerste kwartaal van 2020 deze evaluatiegesprekken volledig af te ronden. In het eerste kwartaal van 2020 wordt ook nader bezien of deze systematiek passend is bij de behoefte binnen de organisatie.

Opleidingen
In 2019 is de verplichte herhalingscursus EHBO georganiseerd, gezamenlijk met een herhalingscursus BHV. Binnen de afdeling Gebieden hebben 9 medewerkers de permanente her- en bijscholing voor buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA) en Regeling Toetsing Geweldsbeheersing BOA (RTGB) gevolgd. Binnen de organisatie heeft een aantal medewerkers een opleiding(en) of een coaching traject gevolgd en zijn er verschillende teamtrainingen geweest. Voor 2020 zullen de opleidingsbehoeften- en wensen op organisatie-, afdelings-, en medewerkersniveau worden geïnventariseerd en worden verwerkt in een opleidingsplan.

Medewerker Tevredenheidsonderzoek (MTO)
Stichting Landschap Noord-Holland hanteert een Medewerker Tevredenheid Onderzoek (MTO) om te inventariseren hoe medewerkers het werken bij Landschap Noord-Holland ervaren en wat ze zien als sterke punten en als verbeterpunten binnen de organisatie. Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen van medewerkers om daarmee de kwaliteit van de organisatie te verbeteren. Naar aanleiding van de resultaten uit het MTO is er in 2018 en 2019 gestart met het oppakken van de verbeterpunten. Voor 2021 staat een nieuw MTO in de planning.

Vertrouwenspersoon
De vertrouwenspersoon heeft in 2019 geen meldingen ontvangen.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

5.2 Kwaliteit, Arbo en Milieu 2019

Teken en ziekte van Lyme
Landschap Noord-Holland hanteert een tekenprotocol en werkt met een registratiesysteem voor tekenbeten. Het tekenprotocol voldoet aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De ziekte van Lyme is een beroepsziekte. Dit betekent dat de werkgever een speciale verantwoordelijkheid heeft als medewerkers de ziekte van Lyme oplopen. Deze verantwoordelijkheid wordt met de bedrijfsarts van Baken 5 afgestemd. Baken 5 heeft aangegeven hiervoor een samenwerking te willen aangaan met de Arbodienst Stigas, die gespecialiseerd is in de aanpak en maatregelen bij het beroepsmatig oplopen van een Lyme infectie.

Aantal tekenbeetmeldingen in 2019					
Totaal aantal	**Maand**	**Locatie**	**Omgeving**	**Tekenwerende kleding**	**Teken verwijderd na**
1	**mei**	**Zuid Kennemerland**	Bos	Ja	> 24 uur
1	**juni**	**Zuid Kennemerland**	Bos	Ja	12-24 uur
1	**juni**	**Amstel en Meerlanden**	Weiland	Ja	12-24 uur
1	**juli**	**Laag Holland**	Bos	Nee	12-24 uur
1	**augustus**	**Zuid Kennemerland**	Bos	Ja	12-24 uur
1	**augustus**	**Zuid Kennemerland**	Bos	Ja	12-24 uur
1	**augustus**	**Zuid Kennemerland**	Bos	ja	< 12 uur

Actualisatie RI&E
Jaarlijks worden alle locaties bezocht voor het onderhoud van de RI&E (Risico-inventarisatie & evaluatie) waarbij één locatie samen met de arbeidsdeskundige van Stigas wordt bezocht. Bij deze onderhoudsronde zijn de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- Opslag gevaarlijke stoffen
- Electra
- Keuringen machines en gereedschappen
- Ongeoorloofde opslag
- Bureauwerk
- Noodplan en toebehoren
- Magazijnstellingen
- Afvoer en opruimen

BHV-hoofdkantoor
In maart 2019 is het hoofdkantoor van Landschap Noord-Holland teruggekeerd naar het volkomen verbouwde, vernieuwde en verduurzaamde kantoor in Heiloo. Landschap Noord-Holland is samen met de verhuurder Kennemer Wonen gehuisvest in dit kantoorpand. In nauw overleg tussen beide organisaties is een gezamenlijk ontruimingsplan opgesteld dat door MT en directie van beide organisaties is vastgesteld. Door omstandigheden heeft een eerste – aangekondigde – ontruimingsoefening pas begin 2020 plaatsgevonden.

BHV-werklocaties
Voor alle werklocaties is een ontruimingsplan opgesteld.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Ongevallen

Overzicht meldingen (bijna) ongevallen en gevaarlijke situaties 2016-2019				
	2016	**2017**	**2018**	**2019**
Totaal meldingen	6	14	15	14
Ongevallen	2	6	3	10
(Bijna)ongevallen	4	8	12	4
Geen letsel	4	9	11	4
Letsel zonder verzuim	0	1	2	5
Letsel <1 dag verzuim	0	0	2	1
Letsel > 1dag verzuim	2	4	0	4
Waarvan ernstige ongevallen	0	3	0	1

In 2019 heeft zich 1 ernstig ongeval voorgedaan en zijn er 4 ongevallen gemeld waarbij meer dan één dag werd verzuimd.

In onderstaand overzicht is de oorzaak van de ongevallen en gevaarlijke situaties weergegeven.

Overzicht oorzaken (bijna) ongevallen en gevaarlijke situaties 2016-2019				
	Meldingen	**Geen letsel**	**Letsel zonder verzuim**	**Letsel met verzuim**
Werken op hoogte	2			2
Op- en afladen aanhanger	9	6		3
Bevinden in de gevarenzone	23	9	9	5
Uitglijden	8	2	2	4 (1)
Geen/onjuist gebruik PBM's	10	3	3	4
Onveilige handeling	32	14	9	9 (2)
Agressie en geweld	2	2		
Werkvoorbereiding	6	5	1	
Overig	24	18	5	1
Totaal	**116**	**59**	**29**	**28**
(tussen haakjes het aantal met ziekenhuisopname)				

In onderstaand overzicht is de oorzaak van de ongevallen en gevaarlijke situaties weergegeven.

Overzicht oorzaken (bijna) ongevallen en gevaarlijke situaties 2016-2019				
	Meldingen	**Geen letsel**	**Letsel zonder verzuim**	**Letsel met verzuim**
Werken op hoogte	2			2
Op- en afladen aanhanger	8	6		2
Bevinden in de gevarenzone	22	9	8	5
Uitglijden	8	2	2	4 (1)
Geen/onjuist gebruik PBM's	10	3	3	4
Onveilige handeling	22	11	6	5 (2)
Agressie en geweld	2	2		
Werkvoorbereiding	6	5	1	
Overig	22	17	4	1
Totaal	**102**	**55**	**24**	**23**
(tussen haakjes het aantal met ziekenhuisopname)				

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

ISO 9001 en VCA

Audit en nieuwe ISO 9001:2015 norm
Op 19 juni heeft er een onderzoek plaatsgevonden in het kader van de periodiek onderzoek 1 ISO 9001:2015 en VCA*.
De audit is goed verlopen en er waren geen tekortkomingen.
Verbeterpunten benoemd bij de audit zijn:

- Dossiervorming verdient aandacht
- Koppelen leveranciersbeoordeling aan Exact
- het afzetten van de werkplek. Een actie is het opstellen van verkeersplannen.

In het kader van de certificering voor ISO 9001 en VCA zijn er binnen de afdelingen Onderzoek & Advies zes en bij de Groenploeg negen interne audits uitgevoerd. Bij het merendeel van de inspecties was alles in orde.

Bevindingen bij de Groenploeg:

Opmerkingen:

1. Werken binnen de gevarenzone blijft aandachtspunt
2. Geen ontheffing voor de bedrijf bus (2X)
3. Niet alle telefonische afspraken (met de opdrachtgever) zijn vastgelegd (2x)
4. Niet alle documenten zijn vast gelegd in Groenvision (2x)
5. Plattegronden konden niet getoond worden
6. Geen afzettingen geplaatst bij werk langs fietspad (CROW96)

Aandachtspunten:

1. Geen HGA/BHV/EHBO op de klus aanwezig (2x)
2. Geen alarmkaarten op werklocatie aanwezig
3. EHBO-koffer bevat spullen over de datum, is niet compleet en bevat nog oude inventarislijst
4. Niet alle medewerkers hebben VCA-certificaat
5. Scheur in bescherming aftakas

Bevindingen afdeling Onderzoek & Advies
Bij de afdeling O&A moeten voor alle lopende projecten de registraties in Exact worden vastgelegd.
Bij de afdeling zijn in 2019 6 audits gehouden. Daarbij is het volgende geconstateerd:

1. Niet alle documenten opgeslagen in Exact (2X)
2. Aandacht voor de checklist Ontwerp

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Doelstellingen ISO 9001
In de ISO 9001 is vastgelegd dat een organisatie jaarlijks een aantal doelstellingen vaststelt. Landschap Noord-Holland heeft in 2019 de volgende doelstellingen gesteld.

- Verbeteren registraties werkplekinspecties, toolboxbijeenkomsten en ongevallenmeldingen met de Veilig Vakwerk app Cumula
  In 2019 heeft Landschap Noord-Holland de app Cumula van Veilig Vakwerk aangeschaft, dit om het registreren van ongevallenmeldingen en het organiseren van werkplekinspecties en toolboxen te vereenvoudigen. Bij het organiseren van werkplekinspecties hebben onze medewerkers een duidelijke voorkeur voor het gebruik van de app. Ten opzichte van 2018 is dan ook een aanzienlijke stijging van het aantal uitgevoerde werkplekinspecties te zien. De app blijkt voor het organiseren van toolboxen niet het juiste platform te zijn. De app is niet voor alle medewerkers en vrijwilligers toegankelijk. In 2020 wordt gestart met het melden van ongevallen via de app.

- Leveranciersbeoordeling in Exact
  Het borgen van een adequate signalering en registratie van de leveranciersbeoordeling in Exact hebben wij niet kunnen realiseren in 2019. Onze Exact partner heeft het verzoek van deze aanpassing vanwege andere ontwikkelingen on-hold moet zetten. Het streven is om deze aanpassing voor het eind van 2020 operationeel te hebben.

- Actualisatie beleid EHBO, HGA *) en BHV
  In 2019 hebben wij voor onze kantoorlocatie en al onze werklocaties BHV-beleid opgesteld. Het houden van een ontruimingsoefening is niet op alle locaties gedaan, hiervoor is in 2020 een inhaalslag gepland. Voor alle in 2019 georganiseerde evenementen is een veiligheidsplan opgesteld. De betreffende medewerkers van Landschap Noord-Holland hebben op basis van hun werkzaamheden de benodigde cursussen gevolgd en zijn regelmatig getoetst op hun kennisniveau via RI&E bezoeken, Interne audits, Werkplekinspecties, Werkplaatsbijeenkomst en afdeling overleggen.

- Aansluiting landelijke campagne Veiligheid op 1
  Landschap Noord-Holland heeft zich voor 2019 en 2020 aangesloten bij de landelijke campagne Veiligheid op 1. Dit om het veiligheidsbewustzijn onder medewerkers te verhogen en daarmee het aantal ongevallen met letsel en verzuim naar beneden te brengen. In 2019 zijn er in totaal voor 11 groepen Veiligheid op 1 toolboxen georganiseerd. Verder wordt er standaard gewerkt met de LMRA (Laatste Minuut Risico Analyse) kaartjes, waarbij voor aanvang van de werkzaamheden wordt gekeken naar de mogelijke risico's en opties om deze te beperken. Ook worden de (bijna) ongevallen breed binnen de organisatie besproken om medewerkers alert te houden op mogelijke gevaren.
  In 2019 concluderen we uit de verschillende gesprekken dat het veiligheidsbewustzijn van de medewerkers is verbeterd.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

In 2019 is een planning gemaakt om voor de Groenploeg en afdeling Gebieden een aantal werkplekinspecties uit te voeren. Bij de Groenploeg waren 50 werkinspecties gepland, uiteindelijk zijn 49 werkplekinspecties uitgevoerd. De resultaten van de werkplekinspecties verbeteren jaarlijks en hebben bijgedragen aan het verhogen van het bewustzijn ten aanzien van veiligheid bij de medewerkers van de Groenploeg. Het MT en de leidinggevende van de Groenploeg zijn tevreden over de behaalde resultaten. Voor de afdeling Gebieden stonden 36 werkplekinspecties gepland, uiteindelijk zijn 22 werkplekinspecties uitgevoerd.

Toolboxbijeenkomsten
In totaal zijn in 2019 40 toolbox bijeenkomst gehouden, waarvan 9 bijeenkomsten bij de Groenploeg en 31 bijeenkomsten bij de afdeling Gebieden. In onderstaand overzicht is weergegeven welke onderwerpen in deze bijeenkomsten aan de orde kwamen.

Georganiseerde toolbox bijeenkomsten 2019	
Onderwerpen	**Aantal bijeenkomsten**
Fysieke belasting	11
Veilig op 1 week	11
Allergische reacties en epipen	1
Lostrekken vastzittende machines en objecten	1
Vaatwasser inruimen	1
Motor stokzaag	3
Agria taludmaaier	1
Algemene arbovoorlichting	2
Bermenmaaier/Koppl	1
Vier wielige trekker	1
Werken langs de weg	5
Ik ben Harrie	1
Gehoorbescherming	1

Leveranciersbeoordeling
In het kader van ISO 9001 wordt jaarlijks de leveranciersbeoordeling geactualiseerd. Dit heeft er in 2019 toe geleid dat zes bestaande leveranciers een lage beoordeling kregen en zijn aangemerkt als afgekeurde leverancier. In 2019 zijn in het kader van de ISO-norm 10 nieuwe leveranciers beoordeeld en aangemerkt als goedgekeurde leverancier.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

6 Verantwoordingsverklaring

Inleiding
De Raad van Toezicht en de directeur/bestuurder leggen in deze verklaring verantwoording af over drie voor haar algemeen geldende principes:

- Binnen de organisatie dient de functie van 'toezichthouder' duidelijk gescheiden te zijn van het 'besturen', dan wel van de 'uitvoering'
- De organisatie dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling
- De organisatie streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren
Zoals in de inleiding aangegeven, is gekozen voor een - in de statuten verankerd - overzichtelijk en helder onderscheid in het toezicht door de Raad van Toezicht (die de bestuurder daarnaast ook adviseert en ondersteunt) en het besturen en uitvoeren door de directeur.

De directeur/bestuurder is verantwoordelijk voor de opstelling van het beleid en de uitvoering van het werk zoals neergelegd in het Meerjarenbeleidsplan (MBP) en de daarmee verbonden jaarlijkse afspraken bij de vastgestelde begroting. De directeur is daarbij gebonden aan het directiestatuut.

De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun toezichtstaak voor vier jaar met mogelijkheid tot verlenging. Er is een rooster van aftreden vastgesteld.

Ter voorbereiding van de vergaderingen van de Raad van Toezicht functioneert een Financiële Commissie bestaande uit drie leden van de Raad van Toezicht. De Financiële Commissie bereidt de financiële onderwerpen voor ten behoeve van een verantwoorde en effectieve bespreking in de Raad van Toezicht en adviseert de Raad van Toezicht. De directeur brengt de conceptnotities in en geeft toelichting en verantwoording op en over de gemaakte keuzes. Aandacht behoevende kwesties of noodzakelijke afwegingen worden in de Financiële Commissie (voor)besproken. Ook is er tijd om van gedachten te wisselen en een gezamenlijk beeld te vormen over het korte - en lange termijn financiële beleid van Landschap Noord-Holland.
Uiteindelijke besluiten en goedkeuringen m.b.t. de financiële onderwerpen worden genomen in de Raad van Toezicht.

Het functioneren van de directeur wordt jaarlijks geëvalueerd door de Raad van Toezicht. De voorzitter plus een lid uit de Raad van Toezicht (remuneratie commissie) houden de jaarlijkse functioneringsgesprekken en het jaarlijkse beoordelingsgesprek met de directeur.

Onderdeel van de controle op toezicht, bestuur en uitvoering vormt tevens een zelfevaluatie van de Raad van Toezicht. Deze op te stellen evaluatie zorgt voor een betrouwbaar beeld over het functioneren en effectiviteit van haar leden en samenwerking en biedt aanknopingspunten voor verbeteringen in het functioneren en de werkwijze van de Raad van Toezicht. Eén keer per twee jaar wordt de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht begeleid door een onafhankelijke partij.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Bezoldiging
De Raad van Toezicht verricht haar werk onbezoldigd. Leden worden via een open procedure geworven. In de bestuursreglementen bij de statuten is een profiel Raad van Toezicht lid opgenomen.

De functie van directeur is gewaardeerd op basis van de functiewaarderingsmatrix uit de cao Bos en Natuur. Het salaris is, binnen de vastgestelde salarisschalen, bij aanname door de Raad van Toezicht vastgesteld. Landschap Noord-Holland werkt niet met variabele beloningen of bonussen.

Effectiviteit en efficiency van bestedingen
Van groot belang voor zicht op effectiviteit en doelmatigheid van de stichting zijn, naast het jaarverslag en de jaarrekening, de financiële rapportages en de halfjaarlijkse rapportage die in de Raad van Toezicht worden besproken. De planning en control cyclus is voldoende professioneel opgesteld zodat deze op maandelijkse basis Landschap Noord-Holland de noodzakelijke inzichten geeft.

Ter voorbereiding op de vaststelling van de jaarrekening heeft de Financiële Commissie overleg met de accountant.

Doelbestedingspercentage, kostenpercentage fondsenwerving en kostenpercentage beheer en administratie

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Bestedingen aan doelstellingen / totale baten (*1)	79,4%	77,7%	76,6%
Bestedingen aan doelstellingen / totale lasten	82,4%	79,5%	81,9%
Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving	18,5%	50,7%	17,2%
Kosten beheer en administratie / totale lasten	14,3%	13,8%	14,9%
Wervingskosten / totale lasten	3,3%	6,7%	3,2%
Wervingskosten / totale baten	3,2%	6,6%	3,0%

De kosten van fondsenwerving blijven binnen de norm van het CBF.

Treasury – beleggingsbeleid
In 2019 zijn geen beleggingen verricht. Binnen het meerjarenbeleidsplan wordt bezien of nieuwe beleggingen mogelijk zijn. Het risicoprofiel dient laag te zijn en het doel is dat het rendement een bijdrage levert aan de exploitatie.

Reservebeleid
Het beleid ten aanzien van functie en omvang van het eigen vermogen is dat het eigen vermogen dient om de vaste activa, benodigd voor het realiseren van de doelstellingen, te financieren. Daarnaast dient het vermogen om de continuïteit van de activiteiten te waarborgen in het geval dat inkomstenbronnen al dan niet tijdelijk tekort schieten en om de slagvaardigheid in het opereren van de stichting te verzekeren. De norm voor de gewenste omvang van de continuïteitsreserve is gebaseerd op 10% van de gemiddelde begrote baten voor de komende vier jaren.
Gebaseerd op de meerjarenbegroting is de gewenste omvang € 931.000. Op basis van de CBF norm, 1.5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie, bedraagt de maximale toegestane continuïteitsreserve € 11.856.000. Per balansdatum is de continuïteitsreserve toereikend.
De stichting heeft bestemmingsfondsen gevormd door giften die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder onze beschermers met een specifiek doel.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Personeel
Iedere drie jaar wordt een medewerker tevredenheidsonderzoek gehouden. Het onderzoek heeft tot doel te meten of Landschap Noord-Holland een aantrekkelijke werkgever is voor haar medewerkers op het gebied van onder meer personeelsbeleid, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, communicatie en de organisatie. In 2018 heeft dit onderzoek voor het laatst plaatsgevonden. Met de uitslagen van dit onderzoek werkt de organisatie aan een continue verbetering in haar positie als goed werkgever.

Elk jaar vinden functioneringsgesprekken plaats tussen medewerkers en leidinggevenden teneinde de medewerkers optimaal te kunnen blijven inzetten en hen te stimuleren zich te blijven ontwikkelen.

Omgang met belanghebbenden
Landschap Noord-Holland streeft naar een open dialoog met belanghebbenden die zijn onder te verdelen in vrijwilligers en medewerkers, Beschermers, schenkers, relaties, bedrijven, Vrienden, overheden, semioverheden, particulieren, natuur- en milieuorganisaties, agrariërs en hun organisaties en andere betrokkenen.

De Raad van Toezicht hecht zeer aan een verantwoording middels een helder jaarverslag en jaarrekening aan o.a. de subsidiegevers, donateurs (Beschermers) en sponsors (Vrienden). Naast dit jaarverslag staat op de website van Landschap Noord-Holland geplaatst een publieksjaarverslag. Bestuurlijk en ambtelijk overleg met de provincie Noord-Holland en andere overheden vindt veelvuldig plaats.

Om externe belanghebbenden goed van dienst te kunnen zijn, is allereerst een goed intern functioneren wezenlijk. Het medewerker tevredenheidsonderzoek, scholing, afdelingsoverleg, medewerkers overleg, leidinggevendenoverleg e.d., zijn daarbij belangrijke middelen. De externe waardering voor het werk wordt immers sterk bepaald door de contacten van de medewerkers bij het uitvoerende werk voor waterschappen, provincie, gemeenten en particulieren.

Naast het jaarverslag en de publieksversie daarvan wordt met alle doelgroepen gecommuniceerd via onze website en ons kwartaaltijdschrift 'Landschap Noord-Holland'. Daarnaast is de stichting vijf dagen per week bereikbaar via onze Front Office in Heiloo. Tenslotte zoekt Landschap Noord-Holland veelvuldig de publiciteit via o.a. persberichten en interviews.
Landschap Noord-Holland wordt door leden van de Raad van Toezicht vertegenwoordigd in de besturen van de beide koepelorganisaties waarbij zij is aangesloten, De12Landschappen en Landschapsbeheer Nederland.

De vele professionele contacten van medewerkers van het Landschap met andere organisaties vinden plaats via vele structurele overleggen en bilaterale contacten.

Van grote betekenis is het gevoel van onderlinge betrokkenheid tussen de meer dan 9.000 vrijwilligers en de organisatie.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7 Jaarrekening

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019
Staat van baten en lasten over 2019
Kasstroomoverzicht

Toelichting algemeen
Toelichting op de balans
Toelichting op de staat van baten en lasten

Overige gegevens

Bestemming resultaat
Controleverklaring

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.1 Balans per 31 december 2019 (na resultaatbestemming)

		31-12-2019		31-12-2018
ACTIVA		€		€
(*1000)				
Immateriële vaste activa		177		233
Materiële vaste activa		2.592		2.283
Financiële vaste activa		39		45
		2.808		2.561
Voorraden	18		24	
Vorderingen en overlopende activa	4.627		3.579	
Liquide middelen	4.230		5.108	
		8.875		8.711
Totaal		11.683		11.272

PASSIVA				
(*1000)				
Reserves en fondsen				
- reserves				
continuïteitsreserve	3.100		3.013	
bestemmingsreserve	4.995		4.680	
		8.095		7.693
- fondsen				
bestemmingsfondsen		862		818
		8.957		8.511
Langlopende schulden		670		695
Kortlopende schulden		2.056		2.066
Totaal		11.683		11.272
		-		-

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.2 Staat van baten en lasten over 2019

		Werkelijk 2019		Begroot 2019		Werkelijk 2018
BATEN						
(*1000)						
- Baten van particulieren		1.899		1.192		1.936
- Baten van bedrijven		304		60		271
- Baten van loterijorganisaties		1.125		1.125		1.125
- Baten van subsidies van overheden		4.065		2.885		4.348
		7.393		5.262		7.680
- Baten als tegenprestatie voor de levering van producten of diensten		3.375		3.938		3.229
- Overige baten		234		-		270
Som van de baten		**11.002**		**9.200**		**11.179**
LASTEN						
Besteed aan doelstellingen						
- Duurzaam beheer	6.197		5.455		5.872	
- Onderzoek en advies	1.961		1.206		2.344	
- Maatschappelijke verankering	582		490		577	
		8.740		7.151		8.793
Wervingskosten		352		604		333
Kosten beheer en administratie		1.521		1.245		1.558
Som van de lasten		**10.613**		**9.000**		**10.684**
Saldo voor financiële baten en lasten		**389**		**200**		**725**
Saldo financiële baten en lasten	-		10		-	
		-		**10**		**-**
Resultaat uit reguliere bedrijfsvoering		**389**		**210**		**495**
- Bijzondere baten		57		-		48
- Bijzonder lasten voorgaande boekjaren		-				-
- Bijzondere baten voorgaande boekjaren		-		-		-
Resultaat na bijzonder baten en voor vennootschapsbelasting		446		210		543
Vennootschapsbelasting		-		-		-
Resultaat na bijzonder baten en na vennootschapsbelasting		**446**		**210**		**543**

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.3 **Resultaatbestemming**

Resultaat

(*1000)

Toevoeging aan continuïteitsreserve	87-
Toevoeging aan bestemmingsreserve doelbesteding	580-
Onttrekking aan bestemmingsreserve doelbesteding	227
Toevoeging aan bestemmingsreserve beheer gebieden	145-
Ontrekking aan bestemmingsreserve beheer gebieden	183
Toevoeging aan bestemmingsfonds	219-
Onttrekking aan bestemmingsfonds	175
	446-

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.4 **Kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de geldmiddelen die gedurende het boekjaar beschikbaar zijn gekomen en in het benutten van die geldmiddelen in hetzelfde boekjaar. Voorts is het kasstroomoverzicht opgesteld op basis van de indirecte methode, waarbij kasstromen uit hoofde van de interest en dividend zijn gerangschikt onder de kasstromen uit operationele activiteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de vlottende effecten.

Kasstroom uit operationele activiteiten

(*1000)	**01-01-2019 t/m 31-12-2019**			**01-01-2018 t/m 31-12-2018**		
Bedrijfsresultaat (na bijzondere baten)		446			543	
Aanpassingen voor:						
Afschrijvingen		422			372	
Mutaties werkkapitaal:						
- afname / toename voorraad	6			1		
- afname / toename vorderingen	1.048-			1.372		
- afname / toename kortlopende schulden	10-			1.084-		
		1.052-			289	
Kasstroom uit operationele activiteiten			*184-*			*1.204*
Kasstroom uit investeringsactiviteiten						
Investeringen in immateriële vaste activa		58-			198-	
Investeringen in materiële vaste activa		611-			435-	
Investeringen in financiële vaste activa		-			-	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			*669-*			*633-*
Kasstroom uit financieringsactiviteiten						
Afname / Toename langlopende schulden		25-			141-	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			*25-*			*141-*
NETTO KASSTROOM			878-			430

(*1000)	**01-01-2019 t/m 31-12-2019**		**01-01-2018 t/m 31-12-2018**	
Saldo liquide middelen per 1 januari	5.108		4.678	
Saldo liquide middelen per 31 december	4.230	-	5.108	-
	878-		430	

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.5 **Toelichting**

Toelichting algemeen van Stichting Landschap Noord-Holland, te Heiloo

De jaarrekening is ingericht volgens de Richtlijn Fondsenwervende instellingen (RJ 650), uitgevaardigd door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Foutenherstel
In de jaren tot en met 2018 werden de kosten voor het non-cyclisch beheren van terreinen en groot onderhoud vastgoed opgenomen in een voorziening.
Bij herbeoordeling is Stichting Landschap Noord Holland echter van mening dat deze kosten zijn genomen voor een specifieke bestemming en derhalve gepresenteerd dienen te worden als bestemmingsreserve onder het eigen vermogen. Deze herrubricering is conform Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 150 Foutenherstel verwerkt en de vergelijkende cijfers over 2018 zijn als volgt aangepast:

(*1000)	Vergelijkend cijfer 2018	Jaarrekening 2018
Kortlopende schulden		
stand per 1 januari	2.066	2.182
Bestemmingsreserve		
stand per 1 januari	4.680	4.200
Mutatie bestemmingsreserve		
via staat van baten en lasten	519	749

Totale invloed op het eigen vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 480 en resultaat 2018 € 230

Vergelijking met voorgaand jaar
De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste foutenherstel zoals is opgenomen in de desbetreffende paragraaf. Zover nodig zijn de vergelijkende cijfers aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

Bijzondere posten
Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Schattingen
Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de de directie van Stichting Landschap Noord-Holland zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Continuïteit
Deze jaarrekening is opgesteld uitgaand van de continuïteitsveronderstelling.

Alle in de toelichting vermelde bedragen zijn een veelvoud van € 1.000.

Grondslagen voor waardering
Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde dan wel op basis van de aanschafwaarde.

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzonder waardeverminderingen.
De liniaire afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van 3 - 5 jaar.
De immateriële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering.

Materiële vaste activa

Natuurgebieden, verpachte gebieden en opstallen
Gezien het bijzondere karakter van de activa natuurgebieden en daarop gelegen opstallen, worden verwervingen geheel afgeschreven naar nihil. We stoten deze gebieden en opstallen namelijk in principe niet meer af. Bovendien hebben de gebieden en opstallen in hun totaliteit geen of zelfs een negatieve opbrengstwaarde. Ook natuurgebieden en eventuele bijbehorende opstallen, verkregen uit erfstellingen en legaten, worden op nihil gewaardeerd.
Opstallen die door de stichting worden herbestemd in bedrijfseconomische zin leiden tot gedeeltelijke activering van de gemaakte kosten die bij deze investering gemoeid zijn.
Onder andere investeringen in het buitenhuis Leyduin € 618 en Jufferhuis te Leyduin € 685 Voor 2020 wordt een investering verwacht voor de renovatie van fort Zuidwijkermeer van € 365.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Toelichting algemeen

Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa
De minimum investeringsgrens van activa betreft een aanschafwaarde van € 5, voor zover het niet gedekt uit projectbijdragen en/of projectsubsidies en worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met lineaire afschrijvingen op basis van te verwachten gebruiksduur.
Voor de afschrijvingen worden de volgende termijnen in acht genomen

gebouwen	10, 15 of 25 jaar
inventaris	3, 5 of 10 jaar
vervoermiddelen	2, 5 of 10 jaar
data- en telecommunicatie	3 of 5 jaar
verbouwingen	6 jaar
machines (incl. boten en tractoren)	3, 5, 10 of 20 jaar
overige bedrijfsmiddelen	3 jaar
gebouwen in ontwikkeling	10 jaar

In het geval dat investeringen zijn gefinancierd uit een speciale inzamelingsactie wordende baten uit de inzamelingsactie verwerkt in de staat van baten en lasten en wordt de investering geactiveerd onder de materiële vaste activa. De baten verkregen uit de inzamelingsactie worden via de bestemming van het saldo van baten en lasten worden toegevoegd aan een bestemmingsfonds. Uit het bestemmingsfonds valt jaarlijks via de bestemming van het saldo van baten en lasten een bedrag vrij naar rato van de afschrijvingen op het materieel vast actief ten gunste van de overige reserves.
De materiële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering in het geval van inventaris en data-en telecommunicatie. De overige onderdelen worden aagehouden als zijnde benodigd in het kader van de doelstelling.

Financiële vaste activa
(Afgekochte) landinrichtingsrente wordt geactiveerd tegen de afkoopsom of restwaarde, verminderd met lineaire afschrijving op basis van te verwachten gebruiksduur en verminderd met eventuele subsidies ter zake.

Voorraden
Voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De verwerking van voorraden vindt plaats tegen het 'First in - First out principe. Een eventuele voorziening voor incourantheid wordt hierop in mindering gebracht.

Onderhanden projecten
De projectopbrengsten en projectkosten uit hoofde van de onderhanden projecten worden verwerkt als baten en lasten in de staat van baten en lasten naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum ('percentage of completion-methode with zero profit). Verwachte verliezen op het onderhanden project worden onmiddellijk in de winst-en verliesrekening als last verwerkt. De mate waarin het onderhanden project is gerealiseerd, wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten en- opbrengsten.

Vorderingen en overlopende activa
Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen kostprijs na de eerste verwerking tegen de geamotiseerde kostprijs. Overlopende activa worden gewaardeerd op kostprijs, een eventuele voorziening voor mogelijke on-inbaarheid wordt hierop in mindering gebracht.

Voorzieningen
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Voorziening groot onderhoud gebouwen
Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een periode van vijf boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Voorziening terreinbeheer
Voor uitgaven ten behoeve van non-cyclisch beheer wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een periode van vijf boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het beheer en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor dit non-cyclische beheer verloopt.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Toelichting algemeen

Langlopende schulden
Ter realisatie herbestemming Jufferhuis te Vogelenzang heeft Stichting Landschap Noord-Holland een langlopende financiering afgesloten bij het Restauratiefonds en Grondfonds. Het Jufferhuis is ter zekerheidstelling verpand.
De aflossingsverlichtingen korter dan een jaar worden gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Grondslagen voor waardering

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Baten
Bijdragen van beschermers hebben betrekking op een kalenderjaar. Nieuwe beschermers die zich voor 1 september aanmelden, worden geacht het gehele lopende kalenderjaar beschermer te zijn. Nieuwe aanmeldingen na 1 september worden beschouwd als vooruit ontvangen voor het komende kalenderjaar.

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld waarbij voor lopende nalatenschappen per jaareinde een betrouwbare schatting wordt gemaakt en deze verantwoord wordt als bate en vordering uit nalatenschappen.

Lasten
Kosten zijn zo direct mogelijk toegerekend aan de doelstellingen, werving baten en beheer en administratie. De kosten van het secretariaat, financiële administratie & planning en control en personeelszaken zijn volledig toegerekend aan beheer en administratie. De loonkosten van de directie zijn voor de helft toegerekend aan de doelstellingen, de overige helft is toegerekend aan Duurzaam Beheer en voor de helft aan Onderzoek en Advies. Algemene automatiseringskosten zijn op basis van het aantal werkplekken toegerekend. Algemene huisvestingskosten en algemene facilitaire kosten zijn toegerekend op basis van FTE's. De loonkosten van de eigen fondsenwerving betreffen de loonkosten van de interne marketeer en de helft van de loonkosten van de fondsenwerver. De andere helft van de loonkosten van de fondsenwerver zijn toegerekend aan de kosten werving baten inzake subsidies.

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi) publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT.

De stichting is aangesloten bij het bedrijfspensioenfonds. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld, of en zo ja, welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de vennootschap en worden in de balans opgenomen in een voorziening.
De pensioenuitvoerder heeft ultimo 2019 een dekkingsgraad van 97% en heeft hiervoor een herstelplan ingediend bij de Nederlandse Bank.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.6 **Toelichting op de balans**

Immateriële vaste activa

(*1000)

	Migratie-kosten ICT	Licenties	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari:	56	177	233
	56	177	233
Aanschaffingen	-	41	41
Desinvesteringen	17-	-	17-
Afschrijvingen	73	41	114
Stand per 31 december	-	177	177
Cumulatieve aanschaffingswaarde	281	635	916
Cumulatieve afschrijvingen en overige waarde-verminderingen per 31 december	281	458	- 739
Stand per 31 december	-	177	177

Materiële vaste activa

(*1000)

		31-12-2019	31-12-2018
Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa		2.592	2.283
		2.592	2.283
Terreinen en gronden, natuurterreinen			
Verwervingen boekjaar:			
Landje van Geijsel		67	
Africa Hoeve		101	
Overige aan- en verkoopkosten		1	
		169	
Financiering aankopen			
Investeringssubsidie	74		
Opbrengst uit eigen terreinen	-		
Eigen bijdrage ten laste van bestemmingsfonds	95		
		169	
		-	

Ultimo boekjaar heeft Landschap Noord-Holland 4.355 ha in eigendom (2018: 4.346 ha).

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Toelichting op de balans

Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa

(*1000)

	Gebouwen	Machines en Installaties	Overige materiële vaste activa	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari:	1.543	520	220	2.283
	1.543	520	220	2.283
Aanschaffingen	219	227	182	628
Desinvesteringen	9	-	8	17
Afschrijvingen	103	128	71	302
Stand per 31 december	1.650	619	323	2.592
Cumulatieve aanschaffingswaarde	2.807	1.629	1.234	5.670
Cumulatieve afschrijvingen en overige waarde-				-
verminderingen per 31 december	1.157	1.010	911	3.078
Stand per 31 december	1.650	619	323	2.592

De overige materiële vaste activa bestaan uit kantoorinventaris, hardware, vervoermiddelen en overige bedrijfsmiddelen. Onder de machines en installaties vallen ook boten.

Financiële vaste activa

(*1000)

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Afgekochte landinrichtingsrente	39	45
	39	45

Afgekochte landinrichtingsrente

In 2000 en 2005 is een jaarlijks verschuldigde landinrichtingsrente (of ruilverkavelingsrente) afgekocht. Het hiermee gemoeide bedrag wordt in het jaar lineair afgeschreven. Eventueel te ontvangen subsidies worden in mindering op de boekwaarde gebracht.

Afgekochte landinrichtingsrente	393	
2006 ontvangen subsidie	196-	
		197
Cumulatieve afschrijvingen		152-
Stand per 1 januari		45
Afkopen / vermeerderingen		-
Afschrijvingen		6
Stand per 31 december		39

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Toelichting op de balans

Voorraden

De winkelvoorraad betreft artikelen ten behoeve van de directe verkoop in de webwinkel.
Voorts bestaat de voorraad uit grijpvoorraad hout en ijzerwaren ten behoeve van de uitvoering van projecten van de Groenploeg

Vorderingen en overlopende activa
(*1000)

	31-12-2019	31-12-2018
Beheersubsidie Rijk en Provincie	1.870	1.832
Debiteuren	760	831
Nalatenschappen	524	378
Aankoopsubsidie Provincie	75	-
Onderhanden projecten	916	3
Overige vorderingen en vooruitbetaalde posten	482	535
	4.627	3.579

De activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor directe aanwending in het kader van de doelstelling.

Met betrekking tot de beheersubsidie Rijk en Provincie betreft in 2019 het gehele bedrag € 1.870 het subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer, onderdeel Natuurbeheer. Over 2018 was dit een vordering opgenomen van € 1.832.

De post nalatenschappen wordt per ultimo boekjaar gewaardeerd tegen 80% van verwachte bate.

Onderhanden projecten
In 2019 zijn de vooruit ontvangen subsidies en bijdragen lager dan de gemaakte kosten (conform in 2018)

Het saldo onderhanden projecten bestaat uit een debetsaldo van € 2.049 (2018 € 1.269) en een creditsaldo van € 1.133 (2018: € 1.266)

Het debetsaldo bestaat uit vooruitbetaalde kosten voor de projecten:
Herinrichting Fort Zuidwijkermeer (€ 1.576), Zuiderveen herontwikkeling (€ 116)
Het restant van het debetsaldo bestaat uit meerdere projecten waarvoor kosten zijn vooruitbetaald. Het gaat hier om saldi lager dan € 40.

Het creditsaldo bestaat uit vooruit ontvangen bedragen voor onder andere de projecten:
Innovatieprogramma Veen (€ 298), Herstel Petgaten Ilperveld (€ 158), Balgzandpolder uitkijkpunt (€ 140),
Zandpolder fase 2: Beheer & Monitoring (€ 80), CO2 buffer veenmos Laag Holland (€ 64)

Liquide middelen

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.7 Reserves en fondsen

Continuïteitsreserve

(*1000)

De continuïteitsreserve is opgenomen om de risico's op korte en middellange termijn af te dekken

Stand per 1 januari	3.013
Toevoeging via resultaatbestemming	87
Onttrekking via resultaatbestemming	-
Stand per 31 december	3.100

De norm voor de gewenste omvang van de continuïteitsreserve is gebaseerd op 10% van de gemiddelde begrote baten voor de komende vier jaren. Aankoopsubsidies voor natuurterreinen worden buiten de berekening gehouden.
Op basis van de CBF norm, 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie bedraagt de maximale toegestane continuïteitsreserve € 11.856.

Bestemmingsreserve

(*1000)

	31-12-2019	31-12-2018
Bestemmingsreserve doelbesteding	2.384	2.031
Bestemmingsreserve beheer gebieden	1.526	1.564
Bestemmingsreserve in erfpacht uitgegeven vastgoed	1.085	1.085
	4.995	4.680

Bestemmingsreserve doelbesteding

De omvang van deze reserve wordt bepaald door de door het bestuur specifiek benoemde en door de Raad van Toezicht goedgekeurde maar nog niet geëffectueerde ontrekkingen passend binnen de doelstelling van de organisatie.
De bestemmingsreserve betreft geen verplichting.

Het verloop van deze post is als volgt:

(*1000)

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Het Guurtje Koster Fonds	830	101	-	931
Onderzoek en nestbescherming Tapuit in de duinen	10	-	4	6
Peilverhoging West-Friesland	45	-	45	-
Ammerlaan-Beuken fonds	-	3	-	3
Cultuurhistorische elementen	150	50	-	200
Soortenbeheer	50	-	-	50
Innovatie	50	-	-	50
Communicatie & Educatie	50	-	-	50
Gebiedontwikkeling	366	380	-	746
Terreinbeheer (non-cyclisch)	269	-	177	92
Groot- onderhoud vastgoed	211	46	1	256
	2.031	580	227	2.384

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.7 **Reserves en fondsen**

Bestemmingsreserve beheer gebieden

Voor het beheer van specifieke gebieden geldt een onderhoudsverplichting. Om aan deze verplichting te voldoen zijn beheergelden ontvangen.

Het verloop van deze post is als volgt:
(*1000)

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Gebied Uithoorn (groot onderhoudsplan)	184	-	8	176
Gebied Oosterbos	164	-	-	164
Gebied Maantjesland	184	-	-	184
Gebied Heemstede	21	-	-	21
Gebied Groene Driehoek	63	-	-	63
Gebied Ilperveld	532	-	34	498
Gebied Nieuwland van Stam	25	-	-	25
Gebied Haarlemmerringvaart	70	-	-	70
Gebied Lange Bretten	145	145	141	149
Zeetoegang IJmond (compensatiemaatregel)	146	-	-	146
Gebied Sint Aagtendijk	30	-	-	30
	1.564	145	183	1.526

Bestemmingsreserve in erfpacht uitgegeven vastgoed

Het verloop van deze post is als volgt:
(*1000)

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Wildrijk	142	-	-	142
Tuinderswoning Leyduin	303	-	-	303
Vogelenzangseweg 41, Vogelenzang	326	-	-	326
Manpadslaan 8, te Vogelenzang	314	-	-	314
	1.085	-	-	1.085

Deze reservering is gevormd vanuit de ontvangen bedragen voor de opstallen op de in erfpacht uitgegeven grond. Deze reserve geeft de Stichting het vertrouwen haar recht van eerste koop zonder meer te kunnen uitoefenen bij vastgoed met hoge cultuur historische waarde.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Reserves en fondsen

Bestemmingsfonds (door derden bepaald)

(*1000)

Het bestemmingsfonds (door derden bepaald) wordt gevormd door giften die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder de beschermers met een specifiek doel en door een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Plan Rietzanger nabij Heiloo	38	-	-	38
Aankoop en inrichting natuurterreinen	593	62	32	623
Grondfonds Landje van Geijsel	28	35	63	-
Lezersactie Grondfonds inrichting Zandpolder	-	50	1	49
Strijkmolens	23		1	22
Inventarisatie gierzwaluwen in NH	2		2	-
Vrienden van Leyduin	22		15	7
Razende Bol	17	-	-	17
Fonds Boerenlandvogels	4	62	23	43
Fonds Weidevogels	1	-	1	-
Plaggen Heitje van Katham	10	-	4	6
Lezersactie excursieboot Eilandspolder	50	-	8	42
Lezersactie red de watersnip	5	-	-	5
Lezersactie fort Zuidwijkermeer	25	-	25	-
Gift Fam. Hund	-	10	-	10
	818	219	175	862

Schulden op de lange termijn

(*1000)

	31-12-2019	31-12-2018
Lang vreemd vermogen (*1)	512	537
Ruilverkavelingsrente	158	158
	670	695

* 1. Betreft langlopende lening. Aflossing en rente op basis van annuiteiten.

Lang vreemd vermogen

	Lineaire lening Groenfonds 851.869.020	Hypotheek Restauratie-fonds 819.700.020	Monumenten hypotheek Restauratie-fonds 819.700.030	Totaal
Stand per 1 januari	277	199	86	562
Toevoeging boekjaar	-	-	-	-
	277	199	86	562
Aflossing boekjaar	15	5	5	25
	262	194	81	537
Aflossingsverplichting < 1 jaar	15	5	5	25
Stand per 31 december	247	189	76	512
Percentage rente 2019	2,80%	1,50%	2,90%	

Lang vreemd vermogen is aangegaan ter financiering van de restauratie Juffershuis te Vogelenzang. Tevens is dit object verpand t.b.v. deze lening. De looptijd van de lening bij het Groenfonds is 10 jaar, van het Restauratiefonds 30 jaar.
Het totaal van beide leningen met een resterende looptijd langer dan vijf jaar is € 412. (2018: € 437)
De lening van het Groenfonds is gestart per 12-06-2017 en heeft nog een looptijd van 7,5 jaar.
De lening van het Restauratiefonds is gestart per 01-07-2017 en heeft nog een looptijd van 27,5 jaar.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Schulden op de korte termijn

(*1000)

	31-12-2019	31-12-2018
Crediteuren	481	632
Omzetbelasting	98	177
Pensioenpremies	87	111
Loonheffing en sociale verzekeringspremies	143	106
Onderhanden projecten	-	-
Vooruit ontvangen posten	437	242
Investeringssubsidies Rijk en Provincie	87	87
Vakantiegeld- en dagenreservering	314	309
Subsidie Landschapselementenregeling en soortenbescherming	77	102
Voorziening arbitragezaak Jufferhuis	-	60
Aflossingsverplichting < 1 jaar	25	25
Overige kortlopende schulden	307	215
	2.056	2.066

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Overige

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het totaal van niet in de balans opgenomen verplichtingen betreffende de huur en leasecontracten bedraagt € 318.
Een bedrag van € 214 heeft betrekking op 2020, waarvan € 16 betrekking heeft op leasecontracten.
De leasecontracten hebben betrekking op de kopieerapparaten en lopen door tot 2022.

De huurovereenkomsten hebben betrekking op de diverse locaties binnen de Stichting.
De centrale locatie, genaamd de "Plataan" loopt tot maart 2029, met heeft een opzegtermijn van 24 maanden.
Het kantoor van het gebied Wadden & Duinen, genaamd de "Helderse Vallei"(onbepaalde tijd) heeft een opzegtermijn van 6 maanden. De kantoren van de Groenploeg zijn in 2017 samengevoegd. Het huurcontract voor de Groenploeg loopt tot juni 2023, met een opzegtermijn van 12 maanden.

De toegezegde projectsubsidies en de hieruit voortvloeide verplichtingen zijn niet in de balans verwerkt.

In 2011 heeft de Europese Commissie goedkeuring verleend aan een nieuwe subsidieregeling voor natuurbeschermings-organisaties, waaronder de provinciale Landschappen. Naar aanleiding van een door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) ingediende klacht oordeelde de Commissie eind 2015, dat de Staat de maatregel onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar dat de steun (nu achteraf) alsnog is goedgekeurd. De klacht is daarmee ongegrond verklaard. Zowel de VGG als de provinciale Landschappen en de vereniging Natuurmonumenten hebben - op verschillende gronden - in 2016 tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep aangetekend bij het Gerecht van de Europese Unie. In tegenstelling tot de Commissie zijn de Landschappen en Natuurmonumenten van mening dat natuurbeschermingsorganisaties niet kwalificeren als ‘onderneming’, en dat er daarom geen sprake was van staatssteun.
Eind 2018 heeft het Gerecht uitspraak gedaan en daarbij het besluit van de Commissie nietig verklaard. Belangrijk formeel punt daarbij was dat het Gerecht van oordeel is dat de Commissie had moeten kiezen voor een zogeheten formele onderzoeksprocedure voor afhandeling van de klacht van de VGG, en het onderzoek niet had kunnen afdoen in een informele onderzoeksprocedure.
De provinciale Landschappen en de Vereniging Natuurmonumenten hebben daarop in december 2018 hoger beroep ingesteld bij het Hof van Justitie. Kern van het hoger beroep: het Gerecht had het beroep van de VGG niet ontvankelijk moeten verklaren, en de Commissie heeft haar onderzoek wel degelijk gedurende de informele procedure kunnen afronden. Deze procedure loopt momenteel nog, waarbij het nu wachten is op de (eventuele) verweren van andere partijen zoals de Commissie en de VGG en uiteindelijk de uitspraak van het Hof. Een datum voor deze uitspraak is nog niet bekend.

De Stichting heeft een verplichting inzake de landinrichtingsrente, voortgekomen vanuit ruilverkavelingen in het verleden.
Het totaal van deze verplichting is € 292 en heeft een looptijd van 20 jaar.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Overige

Niet in de balans opgenomen activa

Om een kavelruil in het kader van het project Ilperveld Intergraal mogelijk te maken heeft Landschap Noord-Holland in 2009 een boerderij in eigendom verkregen. De provincie Noord-Holland heeft de aanschaf 100% gefinancierd. De netto verkoop opbrengst komt geheel ten goede aan de Provincie Noord-Holland. Landschap Noord-Holland loopt geen risico, anders dan de reguliere risico's als brand- en stormschade. Deze risico's zijn afgedekt middels een opstalverzekering. De verzekerde waarde van de boerderij bedraagt € 625.
Binnen de stand Onderhanden projecten is tevens verantwoord de herbestemming en renovatie van Fort Zuidwijkermeer.
De realisatie van dit project leidt tot het vormen van een activum van ca. € 365.

Gebeurtenissen na balansdatum

De maatregelen vanuit de overheid rond het Coronavirus hebben landelijk en mondiaal grote financieel economische gevolgen. Gezien de meer structurele inkomsten van de organisatie worden er op korte- en middellange termijn geen grote risico's voorzien. Wel wordt er nadrukkelijk gestuurd op een passende kostenstructuur met name bij de afdelingrn die meer afhankelijk zijn van marktomzet.

Algemeen

De werkorganisatie van Landschap Noord-Holland wordt geleid door een directeur-bestuurder. Landschap Noord-Holland neemt deel aan de Raam CAO Bos & Natuur en heeft een eigen ondernemersdeel met de bijbehorende salaristabellen.
Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt LandschappenNL mede de 'Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht'. Deze regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Landschap Noord-Holland vindt plaats door de Raad van Toezicht. Dit leidt tot een zogenaamde BSD-score van 460 punten met een maximaal jaarinkomen van € 130 (1 fte/12 mnd.).
De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroegen (2019 in EUR/1fte/12mnd) € 102 Deze beloning blijft binnen het maximum van € 130.
Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen, en de overige beloningen op termijn bleven (voor de directeur, met een bedrag van € 132) binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van € 187 per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

Dienstverband	**Directeur**	
Aard dienstverband	Onbepaalde tijd	Onbepaalde tijd
Periode	**2019**	**2018**
Bezoldiging		
Brutoloon	92	92
Vakantiegeld	7	7
Eindejaars inkomen / variabel	3	2
Jaarinkomen	-	-
Jaarinkomen directeur	102	101
SV Lasten werkgever	9	9
Belastbare vergoedingen	2	2
Pensioenlasten werkgever	7	7
Pensioenlasten Excedent	12	12
	132	131

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.8 **Toelichting op staat van baten en lasten**

Baten

Baten van particulieren

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Bijdragen beschermers	862	950	834
Giften	295	162	313
Nalatenschappen	687	25	711
Inkomsten publieksactiviteiten	55	55	78
	1.899	**1.192**	**1.936**

Het aantal beschermers bedraagt ultimo boekjaar 31.977 (2018: 32.400)
De gemiddelde bijdrage in 2019 bedraagt 26,97 per beschermer (2018: € 26,25)

De ontvangen giften zijn samengesteld uit de opbrengsten die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder de beschermers met een specifiek doel en overige giften.

Nalatenschappen

(*1000)

Moelaert	256
Schrieken	114
Ammerlaan	90
Koster	40
Stadt van de	38
Zwart	31
Breek	30
Razoux Schultz	30
Goedhart	13
Koren	11
Kasdorp	10
Koops	8
Boon	6
Raalte	5
Jouni-Spruijt	5
Plomp	5
Voers	2
Administratieve correctie	-7
	687

Stichting Landschap Noord-Holland heeft vanuit de nalatenschap van mevrouw Koster 43 ha. grond verkregen in 2018. De jaarlijkse pacht opbrengsten worden toegevoegd aan het "Guurtje Kosterfonds" (€ 101)

Baten van bedrijven

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Projectbijdragen van derden	252	-	219
Bijdragen vrienden LNH	52	60	52
	304	**60**	**271**

Baten van loterijorganisaties

Sinds 1997 deelt het samenwerkingsverband De 12Landschappen als beneficïent in de opbrengsten uit de Nationale Postcode Loterij. De 12Landschappen verdeelt deze opbrengsten gelijkelijk over de twaalf provinciale landschappen. In het verslagjaar is door Stichting Landschap Noord-Holland € 937 ontvangen (2018: € 937). Ook Landschapsbeheer Nederland deelt als beneficïent in de opbrengsten uit de Nationale Postcode Loterij. Landschapbeheer Nederland besteedt een deel van de gelden aan landelijke activiteiten. Stichting Landschap Noord-Holland ontving in het verslagjaar € 188 (2018: € 188).

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Baten van subsidies van overheden

(*1000)

Te begroten overheidsubsidies	**Werkelijk 2019**	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Exploitatiesubsidie Provincie Noord-Holland	430	480	435
Werkgelegenheidmaatregelen / Jobcoachvergoedingen	22	-	15
Beheersubsidie/SNL	1.813	1.870	1.791
	2.265	2.350	2.241
Niet te begroten overheidsubsidies			
Subsidies van diverse overheden voor projecten	1.800	535	2.107
	1.800	535	2.107
	4.065	2.885	4.348

De omvang van projectsubsidies is lager dan vorig jaar en tevens hoger dan begroot. Dit komt omdat er minder projecten zijn uitgevoerd dan geraamd.
De mutaties van de onderhanden projecten is toebedeeld in de staat van baten en lasten onder de subsidies van diverse overheden voor projecten. Zie onderstaand de verdeling tussen overheidsubsidies en marktprojecten.

Mutatie onderhanden projecten

	1-1-2019	31-12-2019	Mutatie
Overheidsubsidies			
baten			
Gefactueerd / ontvangen	4.793	5.115	322
lasten			
Materiaal	3.926	4.981	1.055
uren	1.084	1.139	55
Totaal onderhanden projecten subsidie	217-	1.005-	788-

	1-1-2019	31-12-2019	Mutatie
Marktprojecten			
baten			
Gefactueerd / ontvangen	1.227	1.464	237
lasten			
Materiaal	500	711	211
uren	513	664	151
Totaal onderhanden projecten markt	214	89	125-
Totaal onderhanden projecten	3-	916-	913-

De post onderhanden projecten is opgenomen onder de toelichting op de balans onder vorderingen op korte termijn.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten of diensten

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Opdrachten voor derden	2.618	3.331	2.550
Inkomsten beheer eigen terreinen	757	607	679
	3.375	3.938	3.229

Inkomsten beheer eigen terreinen

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Huren en pachten	682	580	677
Beheervergoedingen van derden	75	27	2
	757	607	679

Overige baten

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Overige baten	234	-	254
	234	-	254

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Toelichting lastenverdeling

(*1000)

Lasten	Doelstelling: Duurzaam beheer	Onderzoek en advies	Maat-schappe-lijke ver-ankering	Eigen fondsen-werving	**Beheer en Admini-stratie**	**Totaal 2019**	**Begroot 2019**	**Totaal 2018**
Aankopen en verwervingen	169	-	-	-	-	**169**	14	14
Uitbesteed werk	2.658	883	52-	62	114	**3.665**	2.320	3.785
Publiciteit en communicatie	16	2	137	154	5	**314**	379	395
Personeelskosten	2.307	1.056	485	128	779	**4.755**	4.628	4.471
Huisvestingskosten	254	-	-	-	193	**447**	444	412
Kantoor- en algemene kosten	128	10	8	3	266	**415**	354	601
Afschrijving en rente	278	8	2	5	129	**422**	409	371
Machines en materiaalverbruik	279	2	2	-	9	**292**	245	243
Verzekeringen en belastingen	62	-	-	-	26	**88**	114	100
Voorziening gebouwen	46	-	-	-	-	**46**	93	46
	6.197	1.961	582	352	1.521	**10.613**	9.000	10.438
Gemiddeld aantal FTE's 2019	37,2	16,2	6,8	1,4	12,2			73,8
Gemiddeld aantal FTE's 2018	34,2	13,9	6,1	1,2	10,6			66,0

De kosten van uitbesteed werk zijn hoger dan begroot. Er is bij specifieke projecten meer gebruik gemaakt van externe bureaus. Hier was binnen de begroting geen rekening mee gehouden.

Voor eigen fondsenwerving bestaan de personeelskosten uit 0,3 FTE voor de fondsenwerver en 0,9 FTE voor de marketeer.

Personeelskosten

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Lonen en salarissen	3.264	3.239	3.037
Sociale lasten	574	606	512
Pensioenlasten	440	496	420
Overige personeelskosten	477	287	502
	4.755	4.628	4.471

Saldo financiële baten en lasten

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot **2019**	**Werkelijk 2018**
Rentebaten	-	10	-
	-	**10**	**-**

Bijzondere baten

(*1000)

	Werkelijk 2019	Begroot **2019**	**Werkelijk 2018**
Vaststelling belastingdienst inzake fraude	35	-	-
Beslaglegging inzake fraude	22	-	48
	57	-	48

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Bezoldiging directeur

(*1000)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de door Stichting Landschap Noord-Holland van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT- maximum

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor de Stichting Landschap Noord-Holland is € 194. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

De Stichting Landschap Noord-Holland wordt geleid door één algemeen directeur. Deze is eindverantwoordelijk voor het beleid en de realisatie van de doelstellingen. De directeur ontving hiervoor een beloning conform cao. In het kader van de toepassing van de Aanpassingswet WNT worden de gegevens openbaar gemaakt van de volgende functionaris:

Naam	E. Briët
Duur dienstverband 2019	1/1 - 31/12
Functie	Directeur
Dienstverband	onbepaalde looptijd
	1 FTE
Dienstbetrekking:	ja

Bezoldiging	
Beloning plus	
belastbare onkostenvergoedingen	113
Beloningen betaalbaar op termijn	19
Subtotaal	132
Individueel WNT-maximum	**194**
-/- onverschuldigd bedrag	-
Totaal bezoldiging	132

Gegevens 2018

Naam	E. Briët
Duur dienstverband 2017	01/01 - 31/12
Dienstverband	onbepaalde looptijd
	1 FTE
Dienstbetrekking:	ja

Bezoldiging	
Beloning plus	
belastbare onkostenvergoedingen	112
Beloningen betaalbaar op termijn	19
Subtotaal	131
Individueel WNT-maximum	**189**
-/- onverschuldigd bedrag	-
Totaal bezoldiging	131

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Bezoldiging Raad van Toezicht

(*1000)

Naam	I. van Hooff	J. Huisman	F. Koster	R. Dral	R. van Riemsdijk	E. Bouwmeester
Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Periode dienstverband 2019	01/01 - 20/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	20/03 - 31/12	02/10 - 31/12	01/01 - 02/10
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-
Individueel WNT-maximum	**28**	**19**	**19**	**15**	**5**	**16**
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-	-
-/- onverschuldigd bedrag	-	-	-	-	-	-

Naam	I. van Hooff	E. Bouwmeester	L. Bromet	J. Huisman	F. Koster	C. Hoegee
Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Periode dienstverband 2018	01/01 - 20/12	01/01 - 31/12	01/01 - 14/06	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	10/10 - 31/12
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-
Individueel WNT-maximum	**28**	**19**	**9**	**19**	**19**	**5**
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-	-
-/- onverschuldigd bedrag	-	-	-	-	-	-

De raad van Toezicht heeft haar activiteiten onbezoldigd verricht, zoals getoond in bovenstaand overzicht.
Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan bestuurder en toezichthouders.

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

Doelbestedingspercentage, kostenpercentage fondsenwerving en kostenpercentage beheer en administratie

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	**Werkelijk 2018**
Bestedingen aan doelstellingen / totale baten (*1)	79,4%	77,7%	76,6%
Bestedingen aan doelstellingen / totale lasten	82,4%	79,5%	81,9%
Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving	18,5%	50,7%	17,2%
Kosten beheer en administratie / totale lasten	14,3%	13,8%	14,9%
Wervingskosten / totale lasten	3,3%	6,7%	3,2%
Wervingskosten / totale baten	3,2%	6,6%	3,0%

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

7.9 **Overige gegevens**

Bestemming resultaat

De bestemming van het resultaat is conform het besluit van het bestuur en is goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

Heiloo, 8 juni 2020

Bestuur:

Ernest Briët :

Raad van Toezicht:

Ineke van Hooff, voorzitter :

Rosemarijn Dral :

Jeroen Huisman :

Fedde Koster :

Rémon van Riemsdijk :

DE HOOGE WAERDER REGISTERACCOUNTANTS
Ter identificatie d.d. 18 juni 2020

De Hooge Waerder
Registeraccountants

De Hooge Waerder Registeraccountants B.V.
Kennemerstraatweg 303a
Postbus 3013
1801 GA Alkmaar
Telefoon (072) 518 00 00
Telefax (072) 518 00 99
info@dehoogewaerder.nl
www.dehoogewaerder.nl
KvK 350 303840000

Stichting Landschap Noord-Holland
T.a.v. het bestuur en de leden van de Raad van Toezicht
Postbus 222
1850 AE Heiloo

Alkmaar : 18 juni 2020
Referentie : RA/MLE/2019/82509/controleverkl jrk 2019
Onderwerp :

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de leden van de Raad van Toezicht van Stichting Landschap Noord-Holland

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Landschap Noord-Holland te Heiloo gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landschap Noord-Holland per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor Fondsenwervende instellingen (RJ 650) en de bepalingen krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019;
3. kasstroomoverzicht en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en Controleprotocol WNT 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landschap Noord-Holland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Op al onze offertes en op alle met ons gesloten overeenkomsten zijn van toepassing onze algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de kamer van koophandel, zoals deze luiden volgens de meest recent neergelegde tekst. De Hooge Waerder Accountants-Belastingadviseurs-Juristen is de handelsnaam van De Hooge Waerder.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- verslag van de Raad van Toezicht;
- directieverslag;
- activiteiten- en organisatieverslag;
- verantwoordingsverklaring;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van RJ 650 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van de Raad van Toezicht, directieverslag, activiteiten- en organisatieverslag, verantwoordingsverklaring en bezoldiging bestuurders en toezichthouders in overeenstemming met de genoemde vereisten regelgeving (o.a. RJ 650 en de WNT) en voorwaarden.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening
Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen en de bepalingen krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de

continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze

controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

De Hooge Waerder Registeraccountants B.V.

was getekend

J.J. van Ginkel
Registeraccountant

Alkmaar

8 Bijlagen

8.1 Begroting 2020

		Begroting 2020
BATEN		
(*1000)		
- Baten van particulieren		1.165
- Baten van bedrijven		3.407
- Baten van loterijorganisaties		1.125
- Baten van subsidies van overheden		3.035
		8.732
- Baten als tegenprestatie voor de levering van producten of diensten		596
- Overige baten		145
Som van de baten		**9.473**
LASTEN		
Besteed aan doelstellingen		
- Duurzaam beheer	5.820	
- Onderzoek en advies	1.279	
- Maatschappelijke verankering	525	
		7.624
Wervingskosten		549
Kosten beheer en administratie		1.180
Som van de lasten		**9.353**
Saldo voor financiële baten en lasten		**120**
Saldo financiële baten en lasten	-	1
		-
Resultaat uit reguliere bedrijfsvoering		**120**

8.2 Samenstelling Raad van Toezicht en relevante nevenfuncties

Raad van Toezicht in 2019

Naam	Nevenfuncties
Ineke van Hooff, voorzitter	• Raad van Bestuur Kwintes (m.i.v. 1-12-2019 Voorzitter) • Bestuurslid RIBW Alliantie (m.i.v. 1-11-2018)
Fedde Koster, lid	• Bestuurslid JP Kuiper Fonds • Penningmeester Raad van Toezicht Eurosite (t/m 31-12-2019) • Penningmeester Raad van Toezicht De12landschappen • Penningmeester Raad van Toezicht Stichting Texels Museum • Lid beleggingscommissie Nationale Monumenten Organisatie • Penningmeester Raad van Toezicht Landschappen NL
Jeroen Huisman, lid	• Bestuurder van Bjust BV • Programmamanager Gemeente Den Haag • Voorzitter Stichting Felix voor het goede doel
Rosemarijn Dral, lid *Datum in functie 20-03-2019*	• Wethouder en locoburgemeester in de gemeente Oostzaan • Voorzitter van het algemeen bestuur OVER-gemeenten • Voorzitter van het dagelijks bestuur OVER-gemeenten • Bestuur platform hoogspanning • Lid van het algemeen bestuur ODijmond • Lid van de regioraad Vervoerregio • Lid van de rekeningcommissie Vervoerregio • Lid van de bezwaarschriftencommissie Vervoerregio • Lid van de klankbordgroep OV Vervoerregio • Lid bestuur van de bestuurdersvereniging VVD Noord-Holland
Colinda Hoegee, lid *Datum uit functie 20-03-2019*	Geen nevenfuncties.
Rémon van Riemsdijk, lid *Datum in functie 02-10-2019*	• Lid raad van bestuur van Advidi • Lid raad van bestuur van Blue Dot BV • Toezichthouder BlueMagenta Investments BVBA
Eric Bouwmeester, lid *Datum uit functie 02-10-2019*	• Lid Raad van Toezicht BoP innovation Centre Utrecht • Lid Raad van Toezicht Qredits (vanaf 01-11-2018) • Lid Ledenraad Vogelbescherming Nederland • Lid maatschappelijke adviesraad van Staatsbosbeheer (vanaf aug. 2019)

8.3 Nevenfuncties en vertegenwoordiging directeur Landschap Noord-Holland

- Lid directieoverleg Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk
- Lid Directeuren- en Rentmeesters overleg LandschappenNL
- Lid Directeurenberaad Landschapsbeheer Nederland
- Lid Beheerraad Waddenzee
- Lid directeurenoverleg Coalitie Wadden Natuurlijk
- Lid Terreinbeheerders Overleg Noord-Holland (TBO)
- Lid gebiedscommissie Laag Holland
- Voorzitter Overleg Veiligheid Nauerna (op persoonlijke titel)
- Voorzitter bestuur Gezond Natuur Wandelen (beëindigd per 20 juni 2019)
- Bestuurslid Rotary (in 2019 ook voorzitter)

8.4 Overzicht eigen terreinen in hectares

Natuurgebied	Oppervlakte eigen terreinen in ha
Alkmaardermeer	119,44
Alverna	13,07
Amstelmeer	48,35
Balgzand	759,02
Balgzandpolder	9,16
Batterij en Spaarnwouderveen	9,36
Bedijkte Boezem	10,01
Bennebroekbos	9,13
Benningbroek	13,57
Berkmeer	17,98
Bosje van Broekens	0,23
Bosjes van Verwey	0,84
Buitenhuizerbraak	1,68
De Enge Wormer	3,51
De Koekoek	0,43
De Laaik	2,18
De Liede	2,82
De Nollen	18,21
De Skoot	4,42
Overige terreinen Beverwijk	3,83
Eendenkooi Oudesluis	32,35
Eendenkooi Stokman	29,34
Eendenkooi 't Zand	55,13
Eendenkooi Van der Eng	17,84
Egmond-Binnen	4,89
Eilandspolder	369,27
Eilandspolder-Oost	0,41
Fischer's Weid	1,45
Fort Krommeniedijk	6,22
Fort St. Aagtendijk	8,87
Fort Veldhuis	8,96
Fort Zuidwijkermeer	7,26
Groene Driehoek Assum	8,83
Harderwijk	3,86
Heitje van Katham	7,82
Helderse Duinen & Noordduinen	489,40
Het Die	129,17
Huisduinerpolder	3,91
Ilperveld	630,22

Natuurgebied	Oppervlakte eigen terreinen in ha
Kerkepolder	13,95
Kolk van Dussen & Braakpolder	69,30
Krengenbos	4,82
Kronenburg	1,29
Kruiszwin	34,33
Lage Hoek	53,90
Leekerlanden	6,45
Lekermeer	2,32
Leyduin	110,38
Liniedijken	46,93
Lunetten	2,72
Mariëndal	53,26
Marquette	11,87
Middelpolder	69,72
Naaldenveld	13,46
Natuurgebied Uithoorn	48,70
Nieuwland van Stam	1,39
Nollenland van Abbestede/Zandpolder	46,15
Oosteinderpoel	32,16
Oosterbos	17,49
Oostermare	36,20
Oosterveld	56,48
Opmeerder Wuiver	16,07
Overplaats	19,08
Poelpolder	0,33
Polder Westerveer	68,37
Rietlandje Katwoude	0,63
Ronde Hoep	164,97
Holendrechterpolder	7,58
Rustenburg	6,56
Sluisbraak	0,15
Strengweg	1,83
Suyderbraeck	0,95
't Laeg	60,56
Twiskerandgebied	30,84
Terreinen Schoorl	0,28
Veldje van Ien	0,38
Verbindingszone Zijpe	3,07

Natuurgebied	Oppervlakte eigen terreinen in ha
Waardkanaal	16,76
Waterberging Braakpolder Zuid	7,53
Waterberging Hensbroek	12,53
Waterberging Kolk van Dussen	12,86
Waterberging Zijpermolen	6,90
Weelpolder	50,21
Weideveld	20,58
Weijenbus en Vroonmeer	110,87
Weitje van Pietje	0,13
Wildrijk	17,23
Zeerijdtsdijkje	37,44
Zuiderveen	36,93
Natuurgebied Koster	42,36
Vogeleiland	5,42
Eindtotaal	4355,11

8.5 Overzicht vastgoed objecten

Gebouwnaam	Type	Natuurgebied
Bezoekerscentrum	BC bezoekerscentrum	Balgzand
Informatiecentrum	BC bezoekerscentrum	Eendenkooi 't Zand
Botenhuis	BT botenhuis	Alkmaardermeer
gebouw/kooiboet	EK eendenkooi	Eendenkooi Oudesluis
Kooiboet eendenkooi Stokman	EK eendenkooi	Eendenkooi Stokman
Kooiboet eendenkooi Stokman	EK eendenkooi	Eendenkooi Stokman
gebouw/fortgebouw	FT fort	Fort Zuidwijkermeer
Loods bij Fort Veldhuis (erfpacht)	FT fort	Fort Veldhuis
Fort St. Aagtendijk.te gem. Beverwijk (verhuur)	FT fort	Fort St. Aagtendijk
gebouw/fortgebouw	FT fort	Fort Krommeniedijk
(2e Leyweg) 5 grenspalen (Object 4361)	GP grenspaal	Leyduin
(Woestduinweg 4) Garage	GR garage	Leyduin
Carport (verhuur)	GR garage	Ilperveld
(Manpadslaan 1, Heemstede) Infohut de Kakeleye	IR informatieruimte	Leyduin
(Manpadslaan 1, Heemstede) Infohut de Kakeleye	IR informatieruimte	Leyduin
gebouw/informatiecentrum	IR informatieruimte	Ilperveld
LNH Kantoorpand Heiloo	KA kantoor	Zeerijdtsdijkje
Kantoor Heiloo (verhuurder Kennemer Wonen)	KA kantoor	Oosterbos
Kantoor Zuid Koetshuis	KA kantoor	Eendenkooi 't Zand
(Vogelenzangseweg 31a, Vogelenzang) Ooftkelder	KE kelder	Leyduin
(Vogelenzangseweg 33) kantoor/werkschuur	KH koetshuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 33) Koetshuis	KH koetshuis	Leyduin
gebouw/kooikerswoning	KI kooikershuisje	Eendenkooi Oudesluis
(2e Leijweg 1) Landhuis/Huis Leyduin//Kantoren	LH landhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 41B) Woonhuis	LH landhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 41 A) Woonhuis Landhuis	LH landhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 39) Woonhuis	LH landhuis	Leyduin
observatiehut	OH observatiehut	Eilandspolder
Observatiehut Hempolder	OH observatiehut	Alkmaardermeer
Observatiehut	OH observatiehut	Eilandspolder
Mijmer en Focus (kunstwerk)	ON ornament/beeld/zonwijzer	Leyduin
brandstofhok	OO olieopslag	Leyduin
Brandstofhok	OO olieopslag	Alkmaardermeer
Brandstofcontainer	OO olieopslag	Ilperveld
werkschuur-botenstalling-brandstoffenhok	SR schuur	Eilandspolder
(Woestduinweg 4) Schuur	SR schuur	Leyduin
TBC huisje (bosschuurtje)	SR schuur	Alverna
Nieuwland van Stam	SR schuur	Duinen van de Noordkop
Gebouw/schuur	SR schuur	Eendenkooi Oudesluis
2 Kloosterschuurtjes	SR schuur	Alverna
Gekoppelde schuren Wildrijk	SR schuur	Wildrijk
3 werkschuren Texel	SR schuur	Fischer's Weid

(2e Leyweg 9) Zwarte schuur (veldschuur)	SR schuur	Leyduin
(2e Leyweg 11) Moestuin, tuinmuur, schuur met toillet (De nieuwe akker)	SR schuur	Leyduin
gebouw/loods (Genieloods)	SR schuur	Fort St. Aagtendijk
gebouw/beheer+veldschuur	SR schuur	Ilperveld
De Potstal	SR schuur	Ilperveld
3 werkschuren Texel	SR schuur	Nieuw Land van Stam
Schuur Nieuwland van Stam	SR schuur	Nieuw Land van Stam
(2e Leijweg 11A) moestuin, tuinmuur met schuur zonder toillet	SR schuur	Leyduin
Veldschuur Landsmeer	SR schuur	Ilperveld
Schuur	SR schuur	Ilperveld
Werkschuur Driehuizen	SR schuur	Fort Veldhuis
Schuur Eendenkooi Uitgeest	SR schuur	Eendenkooi Van der Eng
Schuur De Liede	SR schuur	De Liede
Werkschuur Akersloot	SR schuur	Alkmaardermeer
(Manpadslaan 8) Paardenstal	ST stal	Leyduin
(2e Leyweg) Theekoepel	TK (thee)koepel	Leyduin
Uitkijktoren van Dussen	UT uitkijktoren/brandtoren	Duinen van de Noordkop
Uitkijktoren Falga	UT uitkijktoren/brandtoren	Duinen van de Noordkop
Uitkijktoren Botgat	UT uitkijktoren/brandtoren	Duinen van de Noordkop
Vogelkijkhut Ilperveld	UT uitkijktoren/brandtoren	Ilperveld
(2e Leyweg) Belvedere	UT uitkijktoren/brandtoren	Leyduin
Belvedere (uitzichtpost)	UT uitkijktoren/brandtoren	Leyduin
gebouw/woonhuis (verhuur)	WH woonhuis	Fort Veldhuis
Woonhuis (verhuur)	WH woonhuis	Fort Veldhuis
(Leidsevaartweg 51, Heemstede) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
(Leidsevaartweg 53, Heemstede) woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
gebouw/woonhuis	WH woonhuis	Wildrijk
dienstwoning/gebouw/schuur	WH woonhuis	Ilperveld
(Vogelenzangseweg 29) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 41) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 31) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
(Woestduinweg 4) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
(Leidsevaart 47-49) Woonhuis (verhuur)	WH woonhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 37) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
(2e Leijweg 8) Woonhuis Bospaviljoen (verhuur)	WH woonhuis	Leyduin
gebouw / Fortwachterswoning	WH woonhuis	Fort St. Aagtendijk
Woonhuis (boerderij) (antikraak)	WH woonhuis	Ilperveld
(2e Leijweg 7) Juffershuis/Gasterij	WH woonhuis	Leyduin
(Manpadslaan 8) Woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
Woonhuis (verhuur)	WH woonhuis	Leyduin
(Vogelenzangseweg 35) woonhuis	WH woonhuis	Leyduin
gebouw/werkschuur	WS werkschuur	Natuurgebied Uithoorn
Gebouw/werkschuur	WS werkschuur	Alkmaardermeer
gebouw/werkschuur-botenstalling-brandstoffenhok	WS werkschuur	Eilandspolder